

**Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie**

**Role mezinárodních nevládních organizací
v Kimberley Process**

Bakalářská práce

Autor: Lenka Šlégrová
Studijní obor: Politologie (KPOL)
Studijní program: B6701 Politologie
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Iva Hejtmánková

Zadání bakalářské práce

Autor: Lenka Šlégrová

Studium: F12425

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název bakalářské práce: Role mezinárodních nevládních organizací v Kimberley Process

Název bakalářské práce AJ: The Role of NGOs in the Kimberley Process

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce bude koncipována jako analýza role nevládních organizací při řešení konfliktů vznikajících při těžbě diamantů v Africe. Předcházet bude vymezení pojmů konflikt, nevládní organizace a krvavé diamanty. Cílem práce bude odpovědět na výzkumnou otázku, která zní: "Jakou roli hrají mezinárodní nevládní organizace při řešení konfliktů spojených s těžbou diamantů v Africe?" Autorka bude v práci vycházet z role nevládních organizací definovaných konkrétní činností daných organizací, které vedly k vytvoření, zavedení a fungování Kimberley Procesu. Výchozí metodou pro získání dat je analýza textů a dokumentů resp. relevantní primární a sekundární odborné literatury. Na základě souhrnné analýzy bude vyhodnoceno, zda tento projekt splnil svůj hlavní cíl, zda schéma kontroly funguje a jestli se daří potlačovat konflikty.

Bieri, Franziska. 2010. From Blood Diamonds to the Kimberley Process: How NGOs cleaned up the Global Diamond Industry. England. Asghate Publishing Company. Bieri Franziska. 2010. The Role of NGOs in the Kimberley Process. Globality Studies Journal. Issue n. 20. Dostupné na:

<https://gsj.stonybrook.edu/wp-content/uploads/2010/11/0020Bieri.pdf> Císař,

Ondřej. 2004. Transnacionální politické sítě. Jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací. 1. vydání. Brno. Masarykova

univerzita. Waisova, Šárka. 2003. Mezinárodní organizace a režimy ve

středovýchodní Evropě. Praha. Eurolex Bohemia. Waisová, Šárka. 2009. Úvod

do studia mezinárodních vztahů. 3. rozšířené vydání. Plzeň. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Garantující pracoviště: **Katedra politologie,
Filozofická fakulta**

Vedoucí práce: **Mgr. Iva Hejtmánková**

Datum zadání závěrečné práce: **17. 9. 2015**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 26. 6. 2016

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Ivě Hejtmánkové za odborné vedení práce, věcné připomínky a čas, který mi věnovala.

Anotace

Šlégrová, Lenka. 2016. *Role mezinárodních nevládních organizací v Kimberley Process*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2016, 55 s. Bakalářská práce.

Nerostné bohatství Afriky – diamanty – jsou zdrojem velkého bohatství, ale také neutuchajících bojů. Mezinárodní nevládní organizace, hrají velkou roli při řešení těchto konfliktů a zasadily se o vytvoření Kimberley Process Certification Scheme, dobrovolného systému certifikace surových diamantů, který by měl bránit v obchodu s krvavými diamanty a následně tak napomáhat k ukončení konfliktů a zabraňovat jejich financování.

Práce bude koncipována jako analýza role nevládních organizací při řešení konfliktů vznikajících při těžbě diamantů v Africe. Předcházet bude vymezení pojmů krvavý diamanty, konflikt a nevládní organizace. Cílem práce bude odpovědět na výzkumnou otázku, která zní: „Jakou roli hrají mezinárodní nevládní organizace při řešení konfliktů spojených s těžbou diamantů v Africe?“ Autorka bude v práci vycházet z role nevládních subjektů definovaných konkrétními činnostmi daných organizací, které vedly k vytvoření, zavedení a fungování Kimberley Process.

Na základě souhrnné analýzy a stanovených kritérií bude vyhodnoceno, zda tento projekt splnil svůj hlavní cíl, zda schéma kontroly funguje a jestli se daří potlačovat konflikty spojené s těžbou diamantů. Autorka dospěje k odpovědi na výzkumnou otázku metodou indukce parametrů případových studií.

Klíčová slova: NGOs, Kimberley Process, konflikt, řešení konfliktů, konfliktní diamanty

Annotation

Šlégrová, Lenka. 2016. *The Role of NGOs in the Kimberley Process*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2016, 55 pp. Bachelor Degree Thesis.

Africa's mineral wealth – diamonds – are a source of large wealth, but also the reason of endless fighting. International non-governmental organizations, play a big role in solving these conflicts and to work towards the creation of the Kimberley Process Certification Scheme (KPCS), voluntary certification of rough diamonds, which should prevent the trade in blood diamonds and subsequently assist in conflict prevention and impede their financing.

The theses will be draw up as an analysis of the role of NGOs in resolving conflicts which originate from the mining of diamonds in Africa. It will precede definitions conflict, NGOs and blood diamonds. The aim of theses will be to answer the research question which is: „What is the role of international non-governmental organizations in resolving conflicts related to diamond mining in Africa?“ The author will work on the basis of the role of NGOs defined by the specific activities of the organization, which led to the creation, the establishment and functioning of the Kimberley Process.

Based on comprehensive analysis and defined criteria will evaluate whether the project met its main aim, if control scheme works and if it manages to suppress conflicts associated with diamond mining. The author comes to answer the research question by induction parameters of case studies.

Keywords: NGOs, Kimberley Process, conflict, conflict resolution, conflict diamonds

Seznam použitých zkratk

DRC	Demokratická republika Kongo
ECOSOC	Ekonomická a sociální Rada OSN
G8	Group of Eight
HRW	Human Right Watch
IDMA	International Diamond Manufactures Association
JAR	Jihoafriická republika
KP	Kimberley Process
KPCS	Kimberley Process Certification Scheme
MPLA	Popular Movement for the Liberation of Angola
NGOs	Nongovernmental Organizations
NIZA	Netherlands Institute for Southern Africa
NOVIB	Nederlandse Organisatie Voor Internationale Bijstand (Dutch Oxfam)
OSN	Organizace spojených národů
PAC	Partnership Africa Canada
RB OSN	Rada bezpečnosti OSN
RUF	Revolutionary United Front
UNITA	National Union for the Total Independence of Angola
UNSC	United Nations Security Council
WDC	World Diamond Council
WFDB	World Federation of Diamond Bourses

OBSAH

ÚVOD	9
1. Teoretická východiska	14
1.1. Krvavé diamanty	14
1.2. Konflikt	15
1.2.1. Řešení konfliktů	16
1.3. Nevládní organizace	17
1.3.1. Konstruktivismus a nevládní organizace	19
1.3.2. Postavení NGOs v mezinárodním prostředí.....	19
1.3.4 Nevládní organizace a řešení konfliktů.....	21
2. Kimberley Process a nevládní organizace	25
2.1 Občanská válka v Angole a první aktivity kampaně	25
2.2. KP a vznik tripartitního fóra	29
2.3. Vývoj KP a působení nevládních organizací	32
2.4. Principy fungování KPCS	34
3. Fungování KP a nevládní organizace	36
3.2. Působení a role NGOs v rámci KP	36
3.3. Kritika nevládních organizací	41
3.4. Nevládní organizace a KP v současnosti	44
ZÁVĚR	46
LITERATURA	51
PŘÍLOHY (seznam)	55

ÚVOD

Proměny mezinárodního prostředí na konci 20. století otevřely prostor novým aktérům mezinárodní politiky. Mezi tyto nové aktéry můžeme zařadit i nevládní organizace. Počet těchto organizací od 90. let 20. století výrazně vzrostl a s tím také jejich podíl na řešení otázek mezinárodní politiky. Nevládní organizace vykonávají v rámci mezinárodního prostředí rozmanité spektrum činností, mezi něž můžeme zařadit shromažďování informací, monitoring konfliktních situací, vedení dialogu mezi aktéry konfliktu, poskytování humanitární péče a mnohé další.

Diamant. Je vnímán jako symbol krásy, čistoty, lásky. Má řadu výjimečných vlastností, jako je tvrdost, tepelná vodivost, barevnost. Diamanty jsou často charakterizovány tzv. čtyřmi C. Toto označení vystihuje carat (váhu), clarity (čistotu), color (barvu) a cut (brus). K tomuto označení se v současnosti přidává i páté C, které má charakterizovat conflict (konflikt). Toto páté C vystihuje souvislost mezi diamanty a konflikty. V posledních desetiletích se tato surovina stává zdrojem financování nelegálních aktivit povstaleckých skupin, které pomocí jejího prodeje financují své aktivity a boje. Proto bývají někdy diamanty také označovány přívlastky krvavé nebo konfliktní (Bieri 2010a: 15).

V 90. letech byl úsilím několika nevládních organizací spolu s přispěním Organizace spojených národů (dále jen OSN) problém krvavých diamantů zviditelněn a dostalo se mu pozornosti na mezinárodní úrovni. Vrcholní představitelé, média i společnost se o konfliktní diamanty začali více zajímat jako o problém ohrožující bezpečnost a obyvatele některých zemí (Bieri 2010a: 15–16).

Nevládní organizace byly prvními, které se tímto problémem začaly intenzivněji zabývat. Pomocí svých reportů upozornily mezinárodní společenství na to, že diamanty stojí v pozadí mnoha konfliktů a jsou zdrojem jejich financování.

Cílem této práce bude odpovědět na výzkumnou otázku, která zní: „Jakou roli hrají mezinárodní nevládní organizace při řešení konfliktů spojených s těžbou diamantů v Africe?“ Úkolem práce bude popsat, jakým

způsobem přispěly nevládní organizace k přijetí Kimberleyského systému certifikace a do jaké míry ovlivnily jeho formování a fungování. Kimberley Process Certification Scheme (dále jen KPCS) je systém principů a pravidel, který vznikl za účelem certifikování surových diamantů tak, aby bylo zabráněno nelegálnímu obchodu s nimi. Tezí práce je, že mezinárodní nevládní organizace měly vliv a hrály důležitou roli při vzniku a formování certifikačního schématu.

Teoretickým východiskem předkládané práce je konstruktivismus. Podle konstruktivistických autorů jsou vazby v mezinárodních vztazích sociálně konstruované, to znamená, že jejich existence je závislá na percepci a interpretaci aktérů (Waisová 2009: 133–135). Podle konstruktivistů je jednání aktérů konstruováno normami. Normy pak poskytují aktérům příležitosti k tomu, aby za pomoci tlaku, přesvědčování, mobilizace a dalších nástrojů dosáhli svých cílů. Z hlediska této práce je důležité, že těmito aktéry jsou nevládní organizace (Císař 2004: 40–41). K posouzení role nevládních organizací při vzniku a formování Kimberley Process si autorka stanovila kritéria definovaná Franziskou Bieri. Tato socioložka se zabývá výzkumem v oblasti globální správy a organizací občanské společnosti.

Základním předpokladem, ze kterého bude autorka ve své práci vycházet, je, že mezinárodní nevládní organizace jsou v současnosti nedílnou součástí mezinárodního politického prostředí. Autorka pokládá za nesporné, že mezinárodní prostředí je tvořeno nejenom státy, ale i nestátními aktéry, mezinárodními organizacemi a nadnárodními korporacemi. Všichni tito aktéři se určitou měrou společně podílejí na procesu vládnutí. Státy však hrají v mezinárodním prostředí stále klíčovou roli a nevládní organizace jsou na jejich podpoře do určité míry závislé. Avšak nevládní organizace mají sílu a prostředky rozhodování států ovlivnit.

Nevládní organizace jsou neprofitující organizace založené za účelem dosažení konkrétních cílů. Jsou organizovány na lokální, národní i mezinárodní úrovni a mohou vykonávat rozličné služby i funkce. Nevládní organizace se snaží stále usilovněji participovat na světové politice

a navazovat úzkou spoluprací s ostatními aktéry (Makariusová 2008: 6). Při řešení konfliktů mají jedinečná úloha. Činnosti, které vykonávají, jsou podmíněny jejich specifickými charakteristikami a vlastnostmi. Ve svých postupech jsou obvykle velmi inovativní, přináší nové pohledy, jsou flexibilnější a zpravidla nezávislé na mocenské politice, což jim dává určitou volnost a unikátní postavení ve světové politice. Jsou odlišné od organizací vládního typu, které mohou být často svázány oficiálními strukturami a diplomacii (Bieri 2010a: 15–16).

V první části práce se autorka bude soustředit na teoretické ukotvení pojmu krvavé diamanty, konflikt a nevládní organizace. Budou zde představena teoretická východiska několika autorů zabývajících se funkcemi nevládních organizací při řešení konfliktů. Působení nevládních organizací na mezinárodní scéně je velmi rozmanité, mají jedinečnou pozici, mohou plnit řadu funkcí a do určité míry i ovlivňovat mezinárodní procesy. Současné konflikty vyžadují komplexní přístupy a nové formy řešení, proto se dostává nevládním organizacím stále větší pozornosti a spolupráce s nimi je ze strany ostatních aktérů ceněna. Otázkou zůstává, jakou měrou ve skutečnosti dokáží tyto procesy ovlivňovat.

Další část práce bude věnována období před vznikem Kimberley Process (dále jen KP). Autorka se zaměří na aktivity nevládních organizací v této fázi. NGOs jako první přinesly podrobnější informace o souvislostech mezi obchodem s diamanty a financemi povstaleckých skupin. Toto období úzce souvisí s občanskou válkou v Angole. Od roku 1994 do tohoto konfliktu intervenovala OSN. Vydala sankce, které se týkaly paliv a zbraní a později jej rozšířila i na necertifikované diamanty. OSN byla první organizací, která se pokusila o certifikaci této suroviny, avšak existovaly způsoby jak tato nařízení obejít, konfliktní diamanty se proto opět dostávaly do exportních kanálů angolských certifikovaných diamantů a povstalecké skupiny těmito prodeji dále financovaly své boje. Na tuto situaci poprvé upozornila nevládní organizace Global Witness ve své publikaci *A Rough Trade*, která byla první vydanou publikací zabývající se problematikou konfliktních diamantů vůbec. Odborníci zde zdokumentovali porušení

sankcí vydaných OSN a poukázali na zapojení diamantového kartelu De Beers¹ a několika států do těchto nekalých obchodů (Bieri 2010a: 17–20).

Další kapitola práce se bude zabývat jednotlivými kroky kampaně. Pozornost bude věnována prvním úspěchům NGOs při těchto jednáních. Autorka se zaměří na skutečnost, že tyto organizace měly nezastupitelnou roli při prvotních setkáních. Zasloužily se o zvýraznění problému konfliktních diamantů a přenesly problematiku k větší pozornosti OSN, médií a široké veřejnosti. Svými aktivitami v počátcích kampaně přesvědčili ostatní aktéry, především průmysl a státy, že mohou být přínosnými partnery. Později se nevládní organizace staly nedílnou součástí celého vývoje KP a následně i členy KPCS. Dále bude mapován vývoj KP a vznik nezávislého tripartitního fóra, budou vzpomenuty důležité mezníky v jeho vývoji, ale pozornost bude věnována především aktivitám nevládních organizací.

V další části práce se autorka zaměří na principy a fungování KPCS. Budou představeny jeho cíle a mechanismy. V roce 2002 ve městě Interlaken ve Švýcarsku byla dohodnuta konečná podoba tohoto dokumentu. Jedenaosmdesát členských států KP tak nyní dohlíží na produkci svých surových diamantů a na obchod s nimi. Hlavním cílem KP je zabraňovat, aby se konfliktní diamanty dostávaly na oficiální mezinárodní trh. KPCS ukládá svým členům rozsáhlé požadavky, které jim umožňují certifikovat zásilky surových diamantů a dále je prodávat jako bezkonfliktní. Podle podmínek KPCS musí účastnické státy splňovat tzv. minimální požadavky. Všechny členské státy se zavazují, že budou obchodovat pouze s ostatními účastníky KP, které se také připojily k plnění těchto požadavků (Kimberley Process 2016).

Následující kapitola posoudí působení nevládních organizací v rámci KP pomocí kritérií stanovených v teoretické části práce. Pomocí těchto

¹ Společnost De Beers je monopolem v oblasti obchodu s diamanty. Zabývá se celým průmyslem od výkupu surovin z vlastních dolů i jiných těžbařských společností, přes zpracování, až po jeho prodej koncovému spotřebiteli. De Beers je složena z několika společností, které jsou různě propojeny a mají různá vlastnictví (De Beers UK Limited 2016).

měřítek a souhrnné analýzy bude vyhodnocena činnost nevládních organizací v rámci celého průběhu KP.

Poslední část práce se bude věnovat kritice KP a fungování KPCS v současnosti. Podle řady odborníků není schéma certifikace plně efektivní, neplní své hlavní cíle a je nutno reformovat některé jeho oblasti. Odborníci poukazují na nedostatečné kontrolní mechanismy KPCS a na porušování systému některými členskými zeměmi, které má za důsledek selhávání systému a v konečné fázi pak za následek i růst nelegálního trhu s diamanty. Nevládní organizace upozorňují, že všechny tyto problémy pak vedou ke snížení důvěryhodnosti celého systému.

Výchozí metodou pro získání dat je analýza textů a dokumentů zahrnující relevantní odbornou literaturu. Při zpracování teoreticko-metodologického rámce bude autorka čerpat především z knihy *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*, jejíž autorkou je Šárka Waisová. Téma nevládních organizací není v české literatuře blíže zpracováno a čeští autoři se zabývají spíše teoretickými rozbory, než praktickými výzkumy, proto tato práce čerpá především z cizojazyčných zdrojů. Velmi přínosnou publikací je kniha Franzisky Bieri *-From Blood Diamonds to the Kimberley Process: How NGOs Cleaned Up the Global Diamond Industry*. Autorka zde mapuje roli NGOs při vzniku KP, včetně prohlášení aktérů jak nevládních organizací, tak zástupců průmyslu a představitelů vlád. Informace budou dále čerpány z oficiálních internetových stránek KP, kde jsou uveřejňovány záznamy z plenárních zasedání a informace o aktuálním vývoji organizace. Další informace bude autorka čerpat z oficiálních stránek NGOs, které se na KP podílely nejvýrazněji, tedy Global Witness a Partnership Africa Canada (dále jen PAC). Tyto organizace na svých oficiálních stránkách publikují reporty a informují o aktuálním dění v oblasti konfliktů z celého světa. Mimo jiné také o vývoji problematiky konfliktních diamantů.

1. Teoretická východiska

1.1. Krvavé diamanty

Pojem krvavé diamanty se začal používat v 90. letech 20. století v souvislosti s ozbrojenými konflikty, které byly financovány z příjmů z nelegálního obchodování s touto surovinou. Diamanty se staly krvavou zbraní v rukou povstaleckých skupin, což vedlo k nepokojům v takových státech, jako je Angola, Demokratická republika Kongo, Sierra Leone, Pobřeží slonoviny či Libérie. Diamanty však nebyly primární příčinou konfliktů, ale představovaly zdroj financování povstaleckých skupin (Bieri 2010a: 19–21).

OSN definuje krvavé diamanty jako diamanty, které *„pocházejí z oblastí, které nejsou pod kontrolou legitimní a mezinárodně uznávané vlády, ale ozbrojených sil nebo frakcí, které využívají obchod s diamanty k financování vojenských akcí zaměřených proti vládám nebo jsou tyto nelegálně získané finanční prostředky využívány v rozporu s rozhodnutím Rady bezpečnosti Organizace spojených národů“* (DiamondFacts.org 2016).

Diamanty můžeme dělit na dva typy - aluviální (říční) a kimberlitové. Aluviální diamanty jsou výsledkem několika milionu let eroze, která je vynesla na povrch země, zejména podél říčních toků. Můžeme říci, že je lze získat velmi snadno, obyčejnými nástroji, jako jsou lopaty a krumpáče, za pomoci lidské práce. Na druhé straně těžba kimberlitových diamantů je finančně i technologicky náročnější, proto ji provádějí převážně velké mezinárodní společnosti, které disponují finančními zdroji pro tuto nákladnou těžbu. Řada kimberlitových dolů je ve vlastnictví států, které mají licenční smlouvy s velkými diamantovými společnostmi, jako je například De Beers (Bieri 2010a: 19).

Lze říci, že kimberlitová naleziště jsou lépe kontrolovatelná. Jsou pod stabilním vlastnictvím států a soukromých společností a jejich těžba je snadněji regulovatelná. Naproti tomu získání diamantů z aluviálních nalezišť je poměrně snadné, právě proto obchodováním s těmito diamanty povstalci získávají obrovské částky pro financování svých bojů (Smillie 2003: 1005).

1.2. Konflikt

Stále trvá diskuze o tom, co je konflikt a neexistuje žádná všeobecně uznávaná definice. Závisí především na tom, jaké konflikty zkoumáme a v jaké souvislosti, tím konflikty definujeme.

Konflikt můžeme chápat jako typ chování nebo jako druh činnosti, která nemusí nutně obsahovat prvky násilí. Může se například jednat o propagandu, diplomatické nástroje, demonstraci síly, bojkot či sankce. Můžeme však říci, že konflikt má čtyři základní charakteristiky: (1.) aktéři, kteří (2.) jednají, aby (3.) prosadili své zájmy a hodnoty, které jsou (4.) vzájemně neslučitelné (Waisová 2011: 38).

Podle Petera Wallensteena, jednoho z nejvýznamnějších badatelů v oboru řešení konfliktů je konflikt „*společenská situace, kdy minimálně dva aktéři (strany) usilují v tomtéž okamžiku získat dostupné omezené zdroje*“ (Wallenstein 2007: 16).

Konflikty mezi jednotlivými státy nebo mezi jednotlivými skupinami nejsou v historii lidstva a mezinárodním prostředí ničím novým (Wallenstein 2007: 16). Avšak můžeme vidět rozdíly mezi konflikty odehrávajícími se v minulosti a těmi současnými. Moderní konflikty se od těch z předchozích století liší v jednom velmi důležitém aspektu. Konflikty, které se odehrávaly dříve, zasahovaly jen malou skupinu bojujících a civilistů. Současné konflikty však mají mnohem větší destruktivní charakter a dotýkají se velkou měrou bojujících skupin a ještě větší měrou civilního obyvatelstva (Waisová 2009: 15).

Konfliktem v mezinárodních vztazích můžeme označit sociální situaci, která vzniká, pokud dva či více aktérů (z nichž minimálně jeden je stát), usilují o získání téhož statku. Tento statek musí být v oblasti národních hodnot a témat a tento statek nepostačuje pro uspokojení základních potřeb obou/všech aktérů. (Waisová 2011: 39).

Při studiu konfliktů v mezinárodním prostředí je nutné klást si řadu otázek a konflikt blíže specifikovat. Teprve přesná specifikace nám popíše charakter konfliktu, přiblíží jeho možný budoucí vývoj, nástroje a strategie stran sporu. Díky obtížné definici a různosti přístupů při zkoumání konfliktů

neexistuje v této oblasti mezi badateli jednotnost. Navzdory některým odlišným závěrům se však odborníci shodují, že mezi současnými konflikty v mezinárodních vztazích jednoznačně převažují konflikty vnitrostátní.²

Dříve byla věnována větší pozornost právě mezinárodním konfliktům, avšak humanitární i politická naléhavost a závažný rozsah některých vnitrostátních konfliktů vedli nakonec mezinárodní společenství k názoru, že i tyto konflikty jsou potenciálním ohrožením mezinárodního míru a je potřeba jim věnovat pozornost. Řada konfliktů v mezinárodních vztazích má tendence se přelévat, internacionalizovat nebo se rozšiřovat do okolních oblastí. Proto i konflikty na vnitrostátní úrovni mají potenciál stát se mezinárodními a naopak (Waisová 2011: 42–43).

Hovoříme-li o zájmech a cílech, kterých chtějí aktéři pomocí konfliktů dosáhnout, rozeznáváme teritoriální konflikty, mocensko-politické konflikty, boje o nezávislost, ideologické konflikty a ekonomické konflikty, respektive konflikty o přírodní zdroje. Většina konfliktů však představuje multikauzální fenomén, tedy že konflikt má řadu příčin a hájí řadu zájmů (Waisová 2011: 45–46).

1.2.1. Řešení konfliktů

Řešení konfliktů je široký přístup čerpající především z oblasti mezinárodních vztahů, bezpečnostních studií a výzkum míru. Obor řešení konfliktů vznikl na konci 19. Století. Soustředí se na konstruktivní a kreativní proměnu konfliktů, která by minimalizovala použití násilí, umožnila překonání antagonismu mezi rivaly a podpořila přijatelnost a udržitelnost řešení v dlouhodobě perspektivě (Waisová 2009: 24). V 90. letech 20. Století se vědci přiklonili k představě širšího pojetí konceptu bezpečnosti, kdy ohrožený konfliktem není jen stát, ale také lidský jedinec a společnost. Nastal posun od vojensko- bezpečnostní úrovně na úroveň environmentální, sociální, kulturní i ekonomickou. Na toto nové chápání konceptu bezpečnosti navazuje i změna v přístupu řešení konfliktů a nové postoje (Waisová 2009: 31–32).

² Blíže Waisová, Šárka. 2011. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. 3. rozšířené vydání. Plzeň. Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk.

1.3. Nevládní organizace

Pokud zkoumáme téma, jako jsou nevládní organizace, budeme se hned na počátku potýkat s nejednoznačností jejich definice. Najít společnou jednotnou definici, která by charakterizovala většinu nevládních organizací, je téměř nemožné, jelikož jde o velmi rozmanitou oblast organizací, které mají často rozdílné cíle, nástroje i motivace.

Nevládní organizace vykonávají široké spektrum činností, mezi které patří např. shromažďování informací, poskytování humanitární péče, prevence a monitoring konfliktních situací, boj proti korupci, uskutečňování analýz a expertiz, napomáhání implementace mezinárodních dohod a mnohé další (Waisová 2009: 155).

Nevládní organizace jsou organizovány na mezinárodní, lokální nebo regionální úrovni. Všechny tyto organizace spolupracují na určitém stupni s vládními typy organizací, což jim umožňuje podílet se na rozhodování (Makariusová 2008: 6).

Jak již bylo uvedeno výše, obecně přijímaná definice chybí a autoři volí při svém výzkumu tu, která je nejlépe použitelná pro druh jejich výzkumného záměru. Autorka pro tuto práci považuje za věcnou definici Ekonomické a sociální Rady OSN (ECOSOC), která charakterizuje nevládní organizace jako *„jakékoliv uskupení, které není zřízeno vládou nebo mezinárodní smlouvou“* (The United Nations 2016).

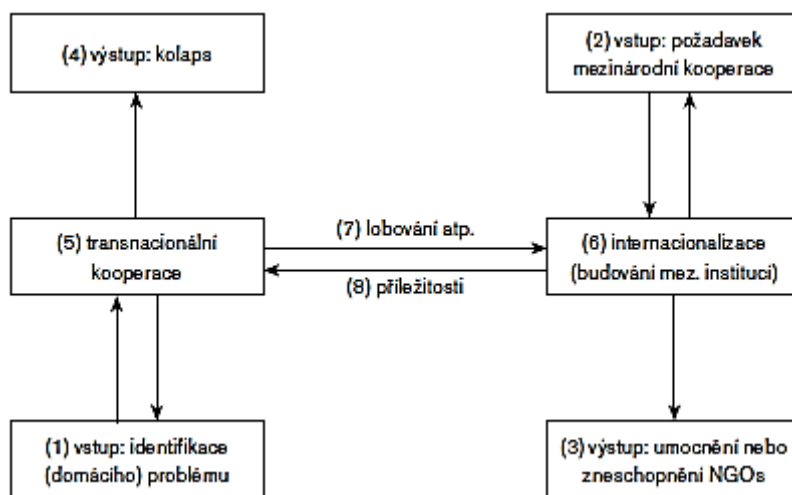
Další autoři se shodují na řadě charakteristik, které vystihují práci nevládních organizací. Mezi ně patří např. neziskovost, veřejné deklarování cílů a aktivní podílení se na nenásilném naplňování těchto cílů, nepropagování náboženských hodnot, nepolitičnost a mnohé další. Dle těchto charakteristik lze mezi nevládní organizace řadit velké množství aktérů, jako jsou například transnacionální organizace, církevní charity, think tanky, nátlakové a protestní organizace, NGOs zřizované vládou (QUANGO), NGOs sponzorované donorem (DONGO), uskupení expertů, federace a transnacionální sítě nevládních organizací a ostatní (Makariusová 2008: 5–6). Každá nevládní organizace pak vykonává konkrétní činnosti,

kterými řeší určitý problém spadající do okruhu jejich zájmů a používá k tomu různé nástroje.

Jako počátek vzniku nevládních organizací můžeme označit začátek 19. století, kdy vznikaly jako původně mezinárodní veřejné organizace. Nevládní organizace již během 19. století velmi aktivně podporovaly mezivládní spolupráci a vytváření režimů v mnoha oblastech – právo na duševní bohatství, práva dělníků, ochrana zvířat, zemědělství a rozvoj dopravy (Makariusová 2008: 14–15).

Dříve se mezinárodní vztahy odehrávaly pouze mezi státy, které si udržovaly svoji suverenitu. V polovině 20. století však započala transformace mezinárodního systému a také úlohy státu. Mezi jednotlivými aktéry vznikají vazby a kanály interakce (Císař 2004: 23–24). Do vztahů se začínají zapojovat i nestátní aktéři (nevládní organizace), což dává vzniknout vzájemným vztahům. Nevládní organizace jsou tak zahrnuty do domácí i mezinárodní politiky a podílejí se na její tvorbě.

1. Model transnacionální interakce

Zdroj: Císař 2004: 77

Na konci 20. století také vzrostla pozornost věnovaná transnacionálním vazbám. V této souvislosti se objevuje diskuze o transnacionálních nátlakových či advokačních sítích. Transnacionální nátlakové sítě se obvykle skládají z různých typů aktérů, mezi nimiž hrají velkou roli také (mezinárodní) nevládní organizace. Ty jsou obvykle

iniciátory akce, představují hlavní ideje, disponují stěžejními informacemi a tím přispívají ke komunikaci a konstruktivnímu jednání (Císař 2004: 67).

1.3.1. Konstruktivismus a nevládní organizace

Jak již bylo zmíněno v úvodu, práce vychází z konstruktivismu. Konstruktivistický přístup ke studiu mezinárodních vztahů není obsažen v koherentní teorii, ale je rozptýlen do řady různých proudů (Waisová 2009: 133).

Konstruktivistické teorie vycházejí ze vztahu aktér a struktura (norma, instituce apod.). Tyto mezi nimi vzniklé vztahy se neustále mění a vyvíjí. Jejich struktury jsou tvořeny sdílenými představami aktérů, jejich praxí a materiálními zdroji (Wendt 1992: 73). Tito aktéři se vzájemně ovlivňují a jejich vztahy a normy jsou pak důležité při utváření rozhodnutí v rámci mezinárodního prostředí. Dle konstruktivistů normy nejen vytyčují prostor, kde se vztahy odehrávají, ale formují také identity samotných účastníků (Císař 2004: 40). Tyto normy poskytují aktérům příležitosti k tomu mobilizovat a přesvědčovat státy o jejich potřebnosti, případně je tlakem donutit k jejich dodržování. Z hlediska této práce je důležité, že aktéry, které dávají normám důležitost a umožňují jejich reálný dopad, jsou právě nevládní organizace. Státy v těchto vyjednáváních nemusí být jen terčem nátlaku nevládních organizací, ale mohou hrát důležitou roli jako součást širších koalic, které prosazují určité cíle proti zájmu jiných států (Císař 2003: 6).

V rámci konstruktivistické teorie lze zkoumat vztahy mezi aktéry mezinárodních vztahů a zachycovat možnosti vlivu nevládních organizací na státy a jiné aktéry a zkoumat změny v jejich chování a postojích.

1.3.2. Postavení NGOs v mezinárodním prostředí

Díky spolupráci mezi státy a nestátními aktéry vznikl prostor pro jejich vzájemná jednání. Ačkoli se NGOs v dnešní době dostává velké pozornosti, bylo by chybné jejich roli chápat jako pozici nad státy. Ty mají v mezinárodním systému stále dominantní roli. Je nezpochybnitelné, že právě rozmanitost aktérů dostává do souladu důležité zájmy a přispívá k řešení konfliktních situací v dnešním světě. Otázkou je, jakou mají ve

skutečnosti nevládní organizace moc ovlivňovat rozhodovací procesy států a jakou měrou se podílí na řešení mezinárodních otázek. NGOs nedisponují obvyklými nástroji pro boj jako státy, proto se pro prosazování jejich cílů osvojil pojem „soft power“.³

Výhodou přítomnosti NGOs při řešení konfliktů je jejich jedinečné postavení. To plyne z jejich nezávislosti na jakémkoliv politickém, vládním či ekonomickém subjektu. Tato nestrannost přispívá k efektivitě jejich činností, nejsou vázány oficiálními procedurami a postupy, díky tzv. neoficiální diplomacii dokážou řešit problémy na méně formální, a tudíž na flexibilnější úrovni a ostatními členy jsou vnímány jako relativně nezávislí zprostředkovatelé. Mnohdy disponují potřebnou důvěrou, kterou vládní organizace často postrádají. Mezinárodní nevládní organizace mají svoji důležitou roli i při prevenci vzniku konfliktů a také hrají nezastupitelnou úlohu v systému včasného varování (Waisová 2011: 98–99).

Další, ještě důležitější postavení mají NGOs při fázi postkonfliktní rekonstrukce a při zabránění znovuoobnovení konfliktu. Ve snaze udržet mír se dotýkají všech oblastí, a to jak bezpečnostní, tak ekonomické a sociální situace. Jejich postavení je dáno zvýšením jejich zdrojů a možností v posledních desetiletích, řada organizací má totiž přidružený či konzultativní status v systému OSN (Waisová 2011: 99).

Postavení nevládních organizací v mezinárodním systému má však i druhou stranu mince. Jedním z omezení tohoto sektoru je jeho velikost, můžeme říci i roztržičnost. NGOs působící ve stejné oblasti se potýkají s rozdílností názorů a představ. Nesoulad argumentů a neschopnost dojít ke kompromisu může v konečném důsledku a za určitých okolností snahu nevládních organizací zhatit. Dalším důvodem pro omezení nevládních organizací je existence „mnohoúrovňové politiky“, kdy NGOs musí jednat s vládami, nadnárodními korporacemi a transnacionální sítí mezinárodních

³ Teoretik Joseph Nye definuje „soft power“ jako schopnost jednoho aktéra ovlivnit chování ostatních. Na rozdíl od „hard power“ nepracuje s nátlakem, ale s přitažlivostí. Více Nye, S. J. Jr. 2006. *Soft Power, Hard Power and Leadership*. Dostupné na: http://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.pdf

organizací. Při jednání s těmito aktéry nemusí nevládní organizace se svými cíli a požadavky uspět a nemusí získat jejich podporu a potřebné finanční prostředky. Další překážkou pro nevládní organizace je byrokracie. Státy (i mezinárodní vládní organizace) zůstávají i přes vliv nevládních organizací stěžejními aktéry při rozhodování, čímž do velké míry ovlivňují, zda NGOs uplatní svůj vliv. NGOs nemají oficiální statut, tudíž nemají vojenské, ekonomické ani politické síly, kterými by vytvořily potřebný nátlak. Nevládní a vládní aktéři ideálně vykonávají činnost se souhlasem státu a v souladu s jeho zájmy v těch záležitostech, které nebývají v primárním zájmu států, nebo jsou státem (úmyslně či neúmyslně) přehlíženy (Makariusová 2008: 36–38).

1.3.4 Nevládní organizace a řešení konfliktů

Nevládní organizace patří mezi nejvýznamnější nestátní aktéry ovlivňující mezinárodní politiku. Jednotlivé státy je zpravidla uznávají a připouští, že se dokáží lépe a efektivněji vypořádat s konfliktními situacemi než ony samy. Vyplňují totiž určitou mezeru v mezinárodním systému, kterou v mírotvorných procesech státy mají.

Podle P. J. Simmonse aktivity NGOs spočívají v tom, že dělají nemožné možným, jelikož se při své práci pouští do aktivit, které státy dělat nemohou, nebo z určitých důvodů dělat nechtějí. Simmons definuje základní funkce nevládních organizací. První funkcí je *agenda setting*. Nastolování agendy spočívá ve vyvíjení nátlaku ze strany NGOs na politické elity a veřejnost za účelem zviditelnění aktuálního problému. Další funkcí je *jednání*, během kterých mají nevládní organizace důležitý význam při navrhování koncových řešení a smluv. NGOs také udělují jednáním *legitimitu*, což v praxi znamená, že jejich názor může být rozhodující při prosazování ve veřejné a politické oblasti. Poslední funkcí je *pozice* při řešení problémů NGOs zasahují tam, kde většinou vláda selhává, nebo jsou její zásahy neefektivní (Simmons 1998: 84–87).

Činnosti a oblasti politiky NGOs mohou být velmi široké. Mezi další funkce můžeme jmenovat například vytváření globální sítě, vzdělávání delegátů, monitoring problémové situace nebo implementace norem. Mnohé dnešní problémy, které byly dříve řešeny na úrovni státu, jsou dnes

delegovány na úroveň nevládních organizací. Dnešní mezinárodní prostředí je založeno na spolupráci řady aktérů, ať vládních, tak nevládních, kteří svou spoluprací přispívají k efektivnějšímu řešení problémů.

Podoba současných ozbrojených konfliktů a válek vyžaduje při jejich řešení nové postupy a metody. Působení širokého spektra nestátních aktérů vyžaduje aplikovat i nové formy řešení, které úspěšně nahrazují tradiční, ale v dnešní době často již nefunkční přístupy. V této souvislosti vznikl další pojem, který vystihuje stále se vyvíjející různorodost a komplexnost neoficiální diplomacie *Multi-Track Diplomacy*.

Jedni z protagonistů tohoto modelu jsou Louis Diamond a John McDonald, který model ještě rozšířil o další roviny. Tato mnohoúrovňová diplomacie vychází z toho, že do řešení konfliktů se může zapojovat devět různých typů aktérů. Jsou jimi: 1. vlády a oficiální diplomacie, 2. profesionálové z oboru řešení konfliktů (nevládní organizace), 3. obchodníci, 4. občané, 5. profesionálové z výzkumu a vzdělávání, 6. aktivisté, 7. církve, 8. nadace, 9. média a veřejné mínění (IMTD 2013). Všichni tito aktéři mají vlastní zdroje, hodnoty a přístupy, které představují jedinečnou a nenahraditelnou součást systému. Mnohoúrovňová diplomacie usnadňuje výměnu informací a koordinuje činnosti aktérů řešení konfliktů. Vytváří komunikační kanály mezi účastníky sporu, zprostředkovává výměnu informací a buduje kooperativní vztahy mezi stranami konfliktu. Tento model diplomacie umožňuje vstup do politických jednání i aktérům na středních a nižších pozicích a je ceněn jako velmi produktivní přístup k řešení konfliktů (Waisová 2011: 33–34).

Odbornice na mezinárodní vyjednávání a řešení konfliktů Diana Chigas definuje ve svém modelu (zobrazeném níže) intervence NGOs na základě úrovní (tracks), na kterých pracují. Track 1^½ zahrnuje obvykle jednání neoficiálních aktérů, kteří hrají prostředníka mezi oficiální vládou a dalšími účastníky. Na další úrovni jednání se snaží o porozumění vztahu mezi aktéry a o zjednodušení a zefektivnění jejich komunikace, kdy hledají společná a schůdná řešení pro obě strany. Ve třetí úrovni se NGOs zaměřují na místní komunity a obnovu jejich „sociálního“ kapitálu. Tyto intervence

se snaží o nápravu a překonání všech forem násilí, které doprovází daný konflikt (Chigas 2006: 555–559).

2. Model Diany Chigas

Zdroj: Chigas 2006: 558

Výše charakterizované přístupy ukazují, že je nutné zapojení všech segmentů společnosti. Jak vidíme, tyto odborníci se shodují, že pro úspěšné ukončení konfliktu je třeba zapojení všech aktérů a segmentů společnosti a snahy musí zasahovat do všech úrovní, jinak úsilí o řešení situace nemohou/nemusí být úspěšné. Autorka práce s tímto tvrzením souhlasí, jelikož pouze, když obsáhneme všechny segmenty vyjednávání na všech úrovních, lze logicky předpokládat, že se konfliktní situaci podaří potlačit.

Pro posouzení míry přispění NGOs při řešení konfliktů v souvislosti s těžbou diamantů použije autorka role, kterými charakterizuje funkce nevládních organizací Franziska Bieri, definující je následovně:

1. *Legitimizace*

Morální autorita, kterou disponují NGOs a která vyplývá z jejich požadavku zastupovat veřejné zájmy a všeobecné dobro, nikoliv jejich soukromé zájmy, je klíčovým faktorem, pomocí kterého nevládní organizace získávají přístup k rozhodovacím orgánům, zejména tam, kde

jsou vykázány jejich morální deficity. Spolupráce s NGOs poskytuje aktérům určitou míru legitimacy, kterou jsou na ostatní aktéry svoji přítomností schopny přenést a mohou pomoci zlepšit jejich pověst (Bieri 2010b: 2).

2. Nevládní organizace jako odborníci

Odbornost NGOs je klíčovým faktorem pro jejich schopnost ovlivňovat rozhodování a podílet se na realizaci globálních dohod. Nevládní organizace jsou charakteristické přísnými pravidly pro shromažďování informací a pečlivou dokumentací. Globální komunikační síť fungující mezi NGOs zvyšuje jejich přístup k informacím, jejich schopnost zpracovávat data a směřovat k úspěšnému šíření shromážděných faktů. Odborné znalosti a vědomosti, jimiž NGOs disponují, jsou brány jako klíčový nástroj při získávání jejich vlivu (Bieri 2010b: 3).

3. NGOs jako „hlídací psi“ – kontrolní orgán

Odbornost nevládních organizací zvyšuje jejich schopnost zapojit se do vnějšího i vnitřního monitoringu situací. Rozhodujícími aspekty pro plnění této funkce, jsou znalosti a zkušenosti, kterými NGOs disponují. Klíčovými nástroji pro monitoring jsou nezávislé pozorovací mise a zveřejňování vyšetřovacích zpráv pomocí médií. Pozorování chování států a průmyslu používají NGOs proto, aby mohly potenciálně škodlivé informace použít s cílem mít vliv na jednání těchto aktérů (Bieri 2010b: 3–4).

2. Kimberley Process a nevládní organizace

Na problematiku krvavých diamantů začaly nevládní organizace spolu s OSN upozorňovat koncem 90. let. Úsilí těchto aktérů spolu se zástupci států a diamantového průmyslu vedlo k vytvoření vyjednávacího fóra, které uznalo problematiku krvavých diamantů a začalo intenzivně pracovat na regulaci obchodu s nimi. Jednání vedla k přijetí systému certifikace KPCS.

2.1 Občanská válka v Angole a první aktivity kampaně

Průběh občanské války v Angole, ale i mnohé další konflikty Afriky jsou spjaty s nelegálním obchodováním s diamanty. V tomto konfliktu proti sobě stálo postkoloniální uskupení Lidové hnutí za osvobození Angoly (dále jen MPLA) a Národní svaz za úplnou nezávislost Angoly (dále jen UNITA). Právě UNITA měla od roku 1992 pod kontrolou 60–70 % angolské diamantové produkce, z jejíhož nelegálního zisku financovala svoji činnost a ozbrojené konflikty v Angole. MPLA naopak finance získávala z příjmů z prodeje ropy, jelikož ovládala její pevninské naleziště (Bieri 2010a: 16–17).

Na rostoucí konflikt reagovala v roce 1993 OSN a vydala svoji první rezoluci č. 876 omezující dovoz pohonných hmot a zbraní do Angoly. Toto opatření mělo za cíl stabilizaci a zlepšení situace v zemi, i přesto se však konflikt výrazně stupňoval. MPLA a UNITA následně podepsaly mírovou dohodu, ale lokální boje pokračovali. OSN se proto rozhodla přijmout další rezoluce. Následující dvě rezoluce zamezovaly členům UNITA přesun za hranice Angoly a obchod se zbožím, v němž byly zahrnuty i necertifikované diamanty. Myšlenkou rezoluce UNSC (United Nations Security Council) bylo prodávat legitimní angolské diamanty a sankcionovat nelegálně obchodované svazem UNITA. Tyto rezoluce sice nebyly schopny plně zamezit nelegálním obchodům s diamanty, ale vidíme zde první uznání problematiky krvavých diamantů v souvislosti s konflikty a první náznak pokusu o omezení jejich volného prodeje (Bieri 2010a: 18).

Dopady obchodování s krvavými diamanty byly evidentní již v devadesátých letech, ale po mnoho let byl tento problém ignorován. V letech 1998/1999 byl úsilím OSN a dvou, v té době málo známých

nevládních organizací *Global Witness* a *Partnership Africa Canada* tento problém poodhalen a zviditelněn před mnohými státy i širokou veřejností. V polovině roku 2000 byly konfliktní diamanty zařazeny na celosvětovou agendu jako globální problém a pravidelně byly zmiňovány na předních stránkách medií (Bieri 2010a: 7). NGOs zde plnily jednu ze svých nejdůležitějších funkcí, tedy *agenda setting*. Dle Simmonse tato fáze spočívá ve vyvíjení nátlaku ze strany NGOs na politické elity a veřejnost za účelem zviditelnění aktuálního problému, v našem případě zviditelnily problém konfliktních diamantů.

V roce 1998 vydala mezinárodní nevládní organizace Global Witness⁴ svoji publikaci *A Rough Trade: The Role of Companies and Governments in Angolan Conflict* (Global Witness 1998). *A Rough Trade* se řadí mezi první publikace zaměřující se na problematiku krvavých diamantů. Tento několikastránkový report byl klíčovou zprávou zabývající se úlohou diamantů při financování angolské občanské války. O souvislosti krvavých diamantů a UNITA už nebylo v této době pochyb. Již v roce 1994 upozornila organizace *Human Rights Watch* (dále jen HRW) ve své publikaci *Angola Report* na skutečnost, že UNITA financuje svoje boje právě prodejem diamantů. Význam *A Rough Trade* spočíval v tom, že zpříma poukázala na diamantový průmysl, především na obchodování společnosti De Beers a chování některých států, zejména Belgie, která nedostatečně podporovala stanovené embargo, které bylo vyhlášeno v rámci rezoluce č. 1173. Publikace *A Rough Trade* přiblížila problematiku spíše z pohledu neetického a netransparentního chování, které je dle nich v rozporu s rezolucí č. 1173 vydanou OSN více, než z pohledu angolské mírové problematiky. Společnost De Beers dle nich získala stovky milionů dolarů prodejem angolských diamantů. Společnost sama později přiznala, že

⁴ Global Witness je nevládní, neprofitující, nezávislou organizací založenou v roce 1993, která se zaměřuje na skryté vazby mezi přírodními zdroji, korupcí, ozbrojenými konflikty a životním prostředím. Bojují za plnou transparentnost obchodu s přírodními zdroji tak, aby z nich mohlo obyvatelstvo zemí spravedlivě těžit. Jejich týmy čerpají z široké škály dovedností zahrnující tajná vyšetřování, pečlivý finanční výzkumu, práce v terénu a úzké spolupráce s partnery a aktivisty z celého světa. Za jejími zprávami se skrývají měsíce, někdy i roky pečlivé práce. Jejich cílem a strategií je dosažení celosystémových změn a řádné potrestání viníků. Často spolupracují s organizacemi podobného zaměření z Evropy, Spojených států, Afriky a Asie (Global Witness 2016).

nakupovala diamanty od UNITA, avšak v dobré víře a za obvyklých tržních podmínek (Bieri 2010a: 17–20).

V lednu roku 1999 byla mezinárodní nevládní organizace Global Witness pozvána OSN na neoficiální brífink, aby informovala o situaci v Angole Radu bezpečnosti OSN. Po jednání byly závěry *A Rough Trade* pevně stanoveny na agendu OSN. Pro samotné zástupce této NGOs bylo překvapením, jaké pozornosti se po vydání zprávy problematice dostalo. Tato situace nám dokládá, že NGOs se zde projeví jako *odborníci*, jejichž informace a znalosti mají přímý dopad na danou problematiku. Ukazuje, že RB OSN uznala, že Global Witness může přinést hodnotné a odborné informace (Bieri 2010a: 21).

Následně byla obnovena činnost výboru pro sankce v Angole, do jehož čela byl zvolen kanadský velvyslanec Robert Fowler. Ten v květnu 1999 stanovil tým odborníků, který měl posoudit, zda dochází k porušování sankcí stanovených OSN v souvislosti se situací v Angole a konfliktními diamanty (Bieri 2010: 21–25). Tento tým expertů vydal v březnu roku 2000 podrobnou zprávu *Report of the Panel of Experts on Violations of Security Council Sanctions against UNITA* (nazývaný také „*Fowler report*“). Tým ve své zprávě shledává, že dochází k hrubému porušování sankcí stanovených OSN a potvrdil úzkou vazbu mezi financemi UNITA a prodejem krvavých diamantů. Ve své práci došel k závěrům, že UNITA sice byla sankcemi omezována, ale existovaly zde mezery jak stanovené předpisy lehce obejít. UNITA tak mohla nadále financovat svoje činnosti prodejem krvavých diamantů a dovážet zbraně a pohonné hmoty, které živily konflikt v zemi. Odborníci v závěru vyjadřují své znepokojení z počínání rebelských skupin a dále uvádí, že doufají, že OSN podnikne potřebné kroky k ukončení konfliktní situace (Global Policy 2000).

V tomto období se krvavými diamanty zabývala také nevládní organizace Partnership Africa Canada⁵ a formovala se evropská iniciativa Fatal Transaction.

Na jaře roku 1999 pozvala Medico International, německá nevládní organizace Global Witness, Netherland Institute for Southern Africa (NIZA) a NOVIB (nizozemský člen OXFAM) k jednání o konfliktních diamantech, známé jako *Fatal Transaction*. Tato kampaň znamenala posun k širšímu přístupu ke konfliktním diamantům. Byla zaměřena na veřejnou kampaň a spotřebitele. Na rozdíl od *A Rough Trade*, který byl primárně zaměřen na politiku OSN, některé státy a public relations velkých diamantových společností Fatal Transaction mířila na koncového spotřebitele, jeho „právo vědět“ a na maloobchodní prodejce. V rámci své kampaně šířila informace o krvavých diamantech pomocí letáčků přibalovaných ke krabičkám, které byly zasílány jednotlivým obchodníkům s klenoty. Ve svém počínání byly úspěšné, několik dní na to společnost De Beers oznámila, že nebude nakupovat angolské diamanty. Vidíme zde přímou reakci průmyslu na kampaň NGOs. Avšak průmysl i NGOs si uvědomovaly, že je těžké zvýšit povědomí spotřebitelů o konfliktních diamantech, aniž by svým jednáním poškodily poptávku po diamantech. Obchod s diamanty je úzce spjat s ekonomikou řady afrických zemí. Rostoucí bojkot proti krvavým diamantům zapříčinil, že se státy plně distancovaly od nelegálního obchodování revolučních skupin, jelikož si byly vědomy, že konfliktní diamanty mohou značně poškodit diamantovou produkci v jejich zemích (Bieri 2010a: 27–29).

V roce 2000 vydala kanadská nevládní organizace PAC svoji první publikaci *The Heart of Matter*. Tato široce publikovaná zpráva se zabývala souvislostí mezi válkou v Sierra Leone, krvavými diamanty a diamantovým průmyslem. Tato zpráva ukazuje, jak jsou NGOs schopny zpracovat

⁵ Partnership Africa Canada je nevládní organizace charakteristická spoluprací kanadské a africké strany. Je celosvětovým lídrem ve vývoji inovativních přístupů k ochraně přírodních zdrojů. Zabývá se porušováním lidských práv v souvislosti s konfliktními minerály a trvale udržitelným rozvojem. Byla jednou z vedoucích NGO, která začala bojovat koncem devadesátých let proti krvavým diamantům a úzce spolupracovala s dalšími aktéry KP na zavedení KPCS. Dnes pokračuje dál ve svém úsilí boje proti nelegálnímu obchodu s konfliktními minerály a boje proti korupci a netransparentnosti v těžebním sektoru (PAC 2016).

přehledný a podrobný popis celého problému. Odborné poznatky, které práce přináší, měly také zvláštní význam pro průmysl a spotřebitele. Zabývá se nejenom ničivostí občanské války, jejím dopadem na civilisty, ale jsou zde uvedena i četná doporučení pro průmysl a světové organizace, které NGO vyzývá ke vzájemné spolupráci (PAC 2000).

V roce 2000 vyšlo najevo, že první reakce průmyslu a některých vlád na *The Heart of Matter* byly velmi nepřátelské a dosud nevznikl tak silný tlak, který by je donutil k přijetí některého z doporučení. Nejenom diamantový průmysl, ale i řada států, jejichž ekonomika závisela z velké části na diamantech, si byly vědomi hrozby, jež obnáší spojení s konfliktními diamanty pro ekonomiku jejich zemí. Postoj průmyslu, především představitelů diamantového kartelu De Beers, se zpočátku nesl v duchu nezaujatého kolemjdoucího, avšak zástupci firem vnímali tlak na svou odpovědnost a hrozící poškození jména svých společností. Všichni aktéři usoudili, že lépe než bojkotovat celou situaci je nutno zaujmout vstřícnější postoj a navázat progresivnější spolupráci v otázkách problematiky konfliktních diamantů (Smillie 2013: 1007–1008).

Následující období můžeme nazvat obdobím rozvíjejícího se dialogu mezi diamantovým průmyslem, některými vládami a nevládními organizacemi. Podle Diany Chigas, která definuje NGOs podle úrovně, na níž pracují, hrály nevládní organizace určitého prostředníka mezi oficiální vládou a dalšími účastníky. Během dalších měsíců se vztahy mezi těmito aktéry začaly oteplovat a následovala konstruktivní jednání (Bieri 2010a: 41–42). Činnosti mezinárodních nevládních organizací v této fázi, jejich spolupráce s OSN a mediální šíření problematiky krvavých diamantů se staly stěžejní pro vnímání konfliktních diamantů jako závažného globálního problému. Všechny zmíněné NGOs v této počáteční fázi KP potvrdily roli nezávislých *odborníků*, kteří zpracovávají nezávislé a kvalitní reporty. Jejich zprávy a řada dalších aktivit vedly ke spuštění rozsáhlejší kampaně, tripartitnímu jednání a následnému zformulování KPCS. Prokázaly, že jsou zkušenými partnery, kteří mohou tvořit rozhodující vazby mezi aktéry v globálních politických procesech. (Bieri 2010a: 48).

2.2. KP a vznik tripartitního fóra

První společnou iniciativou bylo setkání zástupců průmyslu, nevládních organizací a zainteresovaných států v Jihoafrické republice (dále jen JAR) ve městě Kimberley v květnu roku 2000. Toto tripartitní jednání se setkal, aby podrobně prodiskutovalo otázku konfliktních diamantů. Ze států se zúčastnili zástupci Namibie a Botswany jako dva největší exportéři diamantů. Dále byli přizváni Velká Británie, Spojené státy americké a Belgie jakožto největší obchodníci s diamanty. Ze zástupců diamantového průmyslu můžeme jmenovat společnost De Beers a mezinárodní nevládní organizace byly zastoupeny Global Witness a PAC. Toto první shromáždění bylo skromné a čítalo jen málo zástupců, avšak význam této konference tkvěl v tom, že sjednotila názory všech stran a stanovila jasný cíl – ukončit obchodování s krvavými diamanty (Bieri 2010a: 52–54). Tento meeting lze považovat za začátek KP (DiamondFacts.org 2016).

Přizvání nevládních organizací na toto oficiální setkání můžeme považovat za velký úspěch. Přestože nevládní organizace kritizovaly některé státy i diamantový průmysl kvůli jejich nezodpovědnému postoji ke krvavým diamantům, svým počínáním je přesvědčily, že mohou hrát důležitou roli při dalších setkáních.

Přítomnost NGOs má však i další, čistě pragmatický důvod. Pokud by se jednání odehrávalo pouze mezi zástupci států a průmyslu mohlo působit velmi nedůvěryhodně (Bieri 2010a: 54–55). Podle Bieri i Simmonse je jednou z důležitých funkcí NGOs právě dodání legitimacy určitému jednání. Jejich přítomnost tak dávala celému setkání určitou hodnověrnost a nevládní organizace poskytly v této fázi jednání důležitou *legimititu*.

Postoje k přítomnosti nevládních organizací při tomto jednání byly ve skrze pozitivní. Některé země, můžeme jmenovat například Spojené státy americké, JAR či Belgie měly předchozí zkušenosti se spoluprací s nevládními organizacemi. Řada aktérů je tak začala přijímat jako sobě rovné partnery, kteří mohou přispívat k rozhodování (Bieri 2010a: 56–57).

Precedens tripartitní struktury nebylo jediné specifikum doprovázející první setkání KP. Jednání, která doprovázela formování KPCS, se neodehrávala pod záštitou OSN. Navzdory jejich hodnotné

podpoře při zviditelňování problému krvavých diamantů se účastníci tripartitního jednání obávali, že pokud by se rozhodování odehrávalo v rámci struktur OSN, jednání by bylo neefektivní a pomalé. Vzhledem k neflexibilitě a zdlouhavosti jednání v rámci OSN se potvrdila důležitost tripartitní struktury jako nejvhodnějšího postupu při jednání KP. Kromě toho OSN nedisponovala potřebnou důvěrou, jelikož se jejími dříve stanovenými rezolucemi sice pokoušely situaci vyřešit, ale sankce byly neefektivní. Opatření OSN byla pouze krátkodobá, zatímco KP měl za cíl pracovat na dlouhodobém globálním řešení problému. Přestože OSN nebyla přímo zahrnuta do KP nadále se aktivně podílela na boji proti krvavým diamantům, přijímala další opatření a její pozici je možno chápat jako čtvrtého hráče v rámci struktury vyjednávání (Bieri 2010a: 57–61). Jak bylo popsáno v teoretické kapitole, podle Diamonda a McDonalda se do řešení mírotvorných procesů zapojuje celá řada aktérů s rozmanitými přístupy a hodnotami. Mezi ně lze zahrnout mimo jiné i nevládní organizace, které, na rozdíl od OSN, poskytují určitou volnost, která v prostředí oficiální diplomacie není možná. Jelikož nedošlo k přímému zapojení OSN, naskytl se větší prostor pro nevládní organizace, které tak následně napomohly k budování důvěry mezi státy a průmyslem.

Toto první tripartitní jednání podnítilo řadu dalších. Již v červnu roku 2000 byl v Antverpách v důsledku předchozích událostí založen World Diamond Council (dále jen WDC). Na World Diamond Congress se k jeho založení rozhodly World Federation Of Diamond Bourses (WFDB) a International Diamond Manufacturers Association (IDMA). Ačkoliv se kongres běžně zabýval technickými a obchodními aspekty průmyslu, tentokrát bylo jednání zaměřeno na otázku krvavých diamantů. Jednání se zúčastnili zástupci států a nevládních organizací včetně PAC, aby se s průmyslem dohodli na nejzákladnějších změnách, které by přispěli k vyřešení problému konfliktních diamantů (Bieri 2010: 64). Cílem WDC je zastupovat diamantový průmysl při vývoji a zavádění regulačních i dobrovolných systémů pro řízení obchodu s diamanty v rámci embarg vydaných OSN nebo na něž se vztahuje KPCS. Slouží jako centrální bod komunikace o opatřeních přijatých k zajištění souladu s regulačními

a dobrovolnými systémy s cílem zabránit obchodu s konfliktními diamanty. WDC nadále poskytuje KP finanční, technickou a jinou podporu a reprezentuje je na relevantních fórech (World Diamond Council 2016).

Dalším významným setkáním bylo jednání v září 2000, kde se sešly NGOs, zástupci průmyslu i zástupci států, aby dokončili tzv. „working paper“, který se měl týkat ukončení obchodu s konfliktními diamanty. Následující měsíc byl dokument předložen na konferenci v Londýně Valnému shromáždění OSN. V prosinci byl Valným shromážděním OSN schválen návrh rezoluce o konfliktních diamantech, který se stal rámcovým dokumentem pro zavedení celosvětového certifikačního schématu. Dále zde byly uvedeny pokyny a právní předpisy, podle kterých měly země implementovat normy do svých vnitrostátních předpisů (DiamodnFacts.org 2016).

2.3. Vývoj KP a působení nevládních organizací

Účast na zasedáních KP rychle rostla. V září roku 2000 se již jednání účastnila více než padesátka delegátů ze všech hlavních produkujících i odběratelských zemí (DiamodnFacts.org 2016).

Na druhé straně rostly obavy, že se kampaň vymkne kontrole. Nevládní organizace a řada veřejných kampaní odehrávajících se v tomto období tlačily na průmysl a jeho účast na KP. Rostly obavy, že dojde ke spotřebitelskému bojkotu, což mělo za následek příliv dalších států.

V tomto období se ukázalo, že prvotní představy o vyřešení problému během několika schůzek byly mylné. Řada států také nebyla příliš ochotna na zdlouhavějším procesu spolupracovat, byla skeptická k některým změnám KP a chybělo jim dostatečné nasazení. Postoje států se lišily, například ruská, tchajwanská a japonská vláda neoceňovaly práci NGOs a měly rezervovaný postoj k jejich přítomnosti. Naopak západní vlády a JAR braly přítomnost nevládních organizací jako přínosnou (Bieri 2010a: 67–71).

Následovala řada dalších jednání a kampaní v rámci KP, ať už oficiálních nebo neoficiálních. V souladu s formálním postupem se však tato setkání vždy odehrávala v tripartitním zastoupení (Bieri 2010a: 73). V únoru roku 2001 následovalo další setkání 38 vlád zapojených zemí ve městě Windhoek v Namibii, na kterém byl poprvé oficiálně použit název *Kimberley Process* (DiamodnFacts.org 2016).

Byl zde také vytvořen plán pro KP, který stanovil lhůtu pro dokončení jednání na říjen 2001. Avšak na konci dubna téhož roku se objevilo napětí mezi vládami a NGOs. Nevládní organizace vyjádřily svoje obavy z toho, že dochází ke značným průtahům při vytváření globálního systému certifikace. Zatímco veřejné kampaně NGOs dále pokračovaly, státy čelily kritice ze strany nevládních organizací, že nejsou dostatečně pružné a angažované při rozhodování a zdržují tím celé jednání (Bieri 2010a: 76–77). Díky tomu se jednání značně protahovala. Velikost vyjednávacího fóra od jeho vzniku značně vzrostla a uvést do souladu všechny požadavky a návrhy všech účastníků nebylo snadné. Budování míru (konkrétně v našem případě tedy řešení konfliktní situace) vyžaduje přímé nebo zprostředkované interakce mezi stranami konfliktu, za účelem přípravy pozic k dojednání dohod na důležitá témata na politické úrovni. Global Witness a PAC se v této fázi svými kroky snažily udržet jednání ve stálém chodu. Hledaly schůdné řešení, přijatelné pro obě strany. Jednak vytvářely stálý tlak na státy a průmysl a na druhé straně pracovaly na zlepšení návrhu systému certifikace, který by všichni aktéři byli ochotni schválit. Jak nám ukazuje model Diany Chigas, jedním z úkolů NGOs při řešení takových situací je právě hledat porozumění mezi aktéry konfliktu a zjednodušit a zefektivnit jejich komunikaci. NGOs dále pokračovaly ve svých veřejných kampaních a stupňovaly svůj nátlak na průmysl. Global Witness apelovala na diamantový průmysl, aby přijal svoji zodpovědnost a dál podnikal kroky k rozvíjení samostatného systému regulace, pokračoval ve spolupráci s vládami o potřebné úpravě legislativy (Global Witness 2001).

Global Witness nešetřila směrem ke KP kritikou. Poukazovala na to, že nynější vývoj KP je pomalý a návrhy mají řadu nedostatků. Podotýkala, že současný návrh systému certifikace nebude schopen zajistit všechny požadavky certifikace a kvalifikovaně řešit zásadní otázku, tedy jak bude systém monitorovat porušování stanovených předpisů ze stran států. Namítala, že pokud tyto základní body certifikace nebudou zajištěny, pak systém ztratí důvěryhodnost u zákazníků nebo občanské společnosti (Global Witness 2001). Jak vidíme, už v této fázi KP započali nevládní organizace svoji úlohu v rámci „*watchdog*“, tedy funkci kontroly, která už v jeho počátcích poukazuje na zjištěné nedostatky systému.

Setkání v roce 2002 byla charakteristická dalšími průtahy. I když na setkání WDC všichni aktéři vzájemně oceňovali svoji práci, k dalším významným kroků nedocházelo a přijetí konečné podoby systému certifikace stagnovalo. V březnu téhož roku byly Global Witness a PAC americkými kongresmany Tonym Hallem a Frankem Wolfem nominovány na Nobelovu cenu za mír za jejich úsilí o ukončení obchodování s konfliktními diamanty. I když ocenění nezískaly, nominace potvrzuje uznání jejich práce (Bieri 2010a: 85).

V listopadu roku 2002 byla na zasedání v Interlaken ve Švýcarsku, o rok později než se zamýšlelo, schválena a podepsána finální podoba KP. Členové Evropské unie se spolu s 37 zeměmi zavázali k následnému přijetí KPCS s cílem regulovat mezinárodní obchod se surovými diamanty. Kimberley Process Certification Scheme vstoupil v platnost 1. ledna 2003 a v květnu téhož roku byl zaveden ve všech členských zemích.

2.4. Principy fungování KPCS

KPCS je systém principů a pravidel, který vznikl za účelem certifikování surových diamantů tak, aby bylo zabráněno nelegálnímu obchodu s nimi. Systém, ke kterému se členské státy zavázaly, je popsán v dokumentu KPCS (KP 2016). Pokud státy splňují všechny požadavky tohoto systému, mohou své diamanty prodávat jako „bezkonfliktní“ (Kimberley Process 2016).

KPCS ukládá svým členským státům rozsáhlé požadavky a každý stát musí tyto „minimální požadavky“ splňovat. Státy musí zavést příslušnou legislativu do svých vnitřních právních předpisů, dále se zavázat k transparentnosti svých obchodů a k poskytování údajů týkajících se vývozu a dovozu diamantů. Jednotliví členové KP mohou legálně obchodovat s ostatními členy KP, kteří rovněž splňují „minimální požadavky“ (Kimberley Process 2016). Pokud některá členská země porušuje požadavky nebo je neplní, může být ze systému vyloučena.

V rámci KP funguje také systém záruk, jehož plnění zajišťuje již zmíněný WDC. Tato instituce a její členové se na základě písemného prohlášení zavázali k dokládání důkazů o bezkonfliktním původu svých diamantů. Všichni členové obchodu prohlašují, že diamanty nepocházejí z konfliktních oblastí a to od okamžiku jejich nákupu až ke konečnému spotřebiteli. Všechny tyto záruky jsou každoročně auditovány za účelem včasného odhalení jakýchkoliv nesrovnalostí (Kimberley Process 2016).

3. Fungování KP a nevládní organizace

Kimberley Process není mezinárodní organizací, nemá centrální sekretariát ani stálé zaměstnance nebo rozpočet. Pracuje podle zásady „sdíleného břemene“. Při své práci se opírá o příspěvky svých účastníků a o podporu průmyslu a občanské společnosti jako pozorovatelů (Kimberley Process 2016).

KP zůstává nadále dobrovolnou dohodou a nemá právní postavení v oblasti mezinárodního práva. I přes dobrovolnost se stal prakticky povinnou pro všechny státy, které chtějí obchodovat s diamanty, protože země, které jsou součástí KPCS se zavázaly, že budou obchodovat pouze s ostatními členy KPCS. Členové KP dnes představují přibližně 99,8 % celosvětové produkce surových diamantů (Kimberley Process 2016).

V rámci KP rozlišujeme mezi účastníky a pozorovateli. Účastníky KP jsou státy a organizace regionální hospodářské integrace, které jsou způsobilé k obchodu se surovými diamanty. Pozorovateli rozumíme diamantový průmysl, zastoupený prostřednictvím WDC a skupiny občanské společnosti, zastupované Global Witness, PAC a řadou dalších organizací. Pozorovatelé hrají aktivní roli při sledování účinnosti systému certifikace. Mimo to poskytují odbornou a správní činnost, starají se o pracovní skupiny, účastníky i žadatele. Státy, nevládní organizace i průmysl se účastní a promlouvají na každoročních setkáních a podílejí se na práci specializovaných skupin a výborů. Všichni tyto aktéři mají rovný přístup k interním datům a ke komunikaci v rámci KP (Kimberley Process 2016). OSN nadále podporuje KPCS, ale jeho přímým členem není (Smillie 2013: 1013).

3.2. Působení a role NGOs v rámci KP

Kimberley Process přinášel kulturní, sociální, ekonomické i politické výzvy, které ovlivnily další debaty a řešení jiných globálních otázek. Zapojení nevládních organizací a průmyslu do globální dohody bylo poměrně neobvyklé. Forma této spolupráce značně rozšířila možnosti nestátních aktérů pro vstup do jednání, které jsou jindy při běžné struktuře vyjednávání omezené. Zkoumat, jak se nevládní organizace spolu

s průmyslem zapojily do řešení problematiky konfliktních diamantů, je důležité pro pochopení mnoha dalších globálních iniciativ (Bieri 2010b: 4).

Tato práce hodnotí působení nevládních organizací v rámci KP podle funkcí definovaných Franziskou Bieri, které jsou následovné: *legitimizace*, nevládní organizace jako *odborníci*, nevládní organizace jako *kontrolní orgán*.

Nevládní organizace, které se nevýrazněji podílely na KP jsou Global Witness a PAC. Tyto NGOs upoutaly pozornost států a průmyslu zvyšováním povědomí o konfliktních diamantech pomocí svých reportů. Global Witness v roce 1998 zprávou *A Rough Trade* a PAC v roce 2000 zprávou *The Heart of the Matter*.

Global Witness a PAC založily svoji práci na šíření kvalitně zpracovaných reportů. Udržely si svůj morální status v průběhu celého jednání a staly se přijímanými a vysoce ceněnými aktéry vyjednávání. Všechny tyto aspekty vedly státy a průmysl k přizvání těchto nevládních organizací jednání KP s cílem dát jednání určitou *legimititu*.

Nevládní organizace v průběhu jednání KP zaznamenaly velký progres ve své pozici. Jedním z důvodů, proč byly nevládní organizace požádány, aby se připojily k jednání KP, byly obavy ze strany států a průmyslu, že pokud se jednání budou účastnit pouze oni, objeví se námitky, že jednání nejsou legitimní (Bieri 2010b: 5). Nevládní organizace jsou nezávislými morálními autoritami, které drží jednání v přímém modu a mohou dát jednání určitou věrohodnost. Vinou neochoty a neschopnosti vypořádat se s problémem konfliktních diamantů měly jak státy, tak průmysl pokaženou pověst. Monopolní charakter diamantového průmyslu a tenká hranice soukromého a státního vlastnictví dolů vytvářely obraz velmi vlivného hráče a nelichotivou vizitku průmyslu. Přítomnost průmyslu by mohla vyvolat otázka, zda v jednání pouze nehájí své zájmy a není-li motivem spolupráce pouze finanční prospěch (Bieri 2010b: 6).

Setrvání NGOs bylo důležité i při dalších jednáních. Jelikož členství v KPCS bylo specifické a dotýkalo se pouze zemí obchodujících s diamanty, bylo třeba nadále jednání legitimovat, aby nevznikly

pochybnosti o jeho působení (Bieri 2010b: 6–7). Řada nedostatků a neschopnost vypořádat se s některými důležitými záležitostmi v rámci KP, vedla vedoucího představitele NGOs Iana Smillie v roce 2009 k rezignaci (Even-Zohar 2009). Trvalé a neřešené problémy vedly v roce 2011 k odstoupení z funkce pozorovatele v rámci KP také Global Witness (Global Witness 2013). KPCS tak částečně pozbyl legitimitu, kterou jim tyto nevládní organizace poskytovaly. NGOs tak ukázaly, že jejich podpora není bezpodmínečná a časově neomezená.

Jak již bylo zmíněno, KPCS je dobrovolnou dohodou, která nemá legitimní postavení v mezinárodním právu. Legitimita NGOs tak vyvážila nedostatek právní autority a formální postavení a znásobila důvěryhodnost dohody (Bieri 2010b: 6).

Postoje států a průmyslu k nevládním organizacím byly zprvu rezervované, postupem času jejich přítomnost přijaly a ocenily jejich práci a začaly s nimi jednat jako s rovnocennými partnery a *odborníky* na problematiku konfliktních diamantů. Hlavním důvodem bylo, že nevládní organizace propůjčily své zkušenosti a pomáhaly KP při každodenní práci. Global Witness a PAC byly ceněné jako důvěryhodní a dobře informovaní partneři. Běžně jsou NGOs uznávané při veřejné osvětě. V našem případě však hrály i důležitější roli. Disponovaly důležitými technickými a analytickými funkcemi, měly podrobné odborné znalosti a přinášely porozumění mezi aktéry celého KP (Bieri 2010b: 7).

Nevládní organizace se zapojily do procesu rozhodování prostřednictvím pracovních skupin KP, jelikož neexistoval ústřední sekretariát, úkoly v rámci KP plnily právě NGOs. Tyto pracovní skupiny provádí řadu správních funkcí, jsou tvořeny ze zástupců napříč různými zeměmi z řad nevládních organizací a průmyslu. Mají demokratický princip fungování, což posiluje pozici nevládních organizací při rozhodování. Nevládní organizace jsou jedněmi z neaktivnějších členů těchto skupin, řeší řadu otázek zahrnující obchodní statistiky shromážděné za účelem kontroly dodržování pravidel KP členskými státy (Bieri 2010b: 8).

Nevládní organizace přinesly do KP řadu cenných informací, čímž se staly jeho nedílnou součástí a potvrdily svou pozici odborníků. Global Witness a PAC byly díky své spolehlivosti a pracovitosti zapojené do každodenního jednání. Ochotně se podílely na tvorbě KPCS a jejich znalosti jim sloužily k následnému monitorování a kontrole fungování KP.

Funkci „*watchdog*“ neboli „*hlídacího psa*“ plnily nevládní organizace jak z vnitřku, tak z vnějšku KP. Při této funkci byly opět nezbytností jejich cenné znalosti, které uplatňovaly jako zástupci v rámci pracovních skupin vně KP. Zvenčí plnily nevládní organizace úlohu nezávislých pozorovatelů, kteří se spoléhali na svoji odbornost v problematice konfliktních diamantů stejně tak jako v začátcích kampaně (Bieri 2010b: 8–9).

Nevládní organizace tedy pracovaly na posílení KP zevnitř a roli vykonávaly skrze přímou účast prostřednictvím dobrovolného vzájemného hodnotícího mechanismu KP (voluntary peer review mechanism). Kontrola z vnější strany spočívala v nezávislé prověřovací činnosti členských zemí a kritických zpráv o konání KP. Global Witness a PAC byly zapojeny do kontrolní funkce v rámci KP nejvýrazněji prostřednictvím kontrolních návštěv. Dohled byl prováděn pomocí systému dobrovolného hodnotícího mechanismu, který byl ustanoven v roce 2003 na zasedání v Sun City v Jižní Africe. Týmy tohoto systému byly složeny z pěti zástupců. Tři zástupci států, jeden z řad průmyslu a jeden z nevládních organizací. Týmy posuzovaly především plnění minimálních požadavků a vydávaly hodnotící zprávy a doporučení (Bieri 2010b: 9).

NGOs se díky jejich kvalitám a schopnostem dostalo široké škály možností, jak uvnitř KP pracovat. Pokud by jejich pozice byla jiná a nebyly by zahrnuty do procesu, stěží by mohly tolik ovlivňovat chování aktérů. Udržovaly státy i průmysl pod jistým tlakem a posunovaly systém kupředu. Nebály se upozorňovat na nedostatky fungování KP a tlačit na státy i průmysl tak, aby zajistily jeho pozdější funkčnost. Za období svého působení v rámci KP si vybudovaly důvěru a blízké vazby s ostatními aktéry.

Global Witness a PAC pokračovaly ve vydávání svých reportů a dávaly impulzy z vnějšku k následným vnitřním kontrolám. Řešily například situaci na Pobřeží Slonoviny, v souvislosti s níž v roce 2005 Global Witness vydala publikaci *Making It Work*, která upozorňovala na to, že jsou diamantové doly v rukou povstalecké skupiny Forces Nouvelles (Global Witness 2005). V témže roce vydala PAC svoji zprávu „*The Failure of Good Intentions: Fraud, Theft, and Murder in the Brazilian Diamond*“, která odhalila řadu nelegálních aktivit spojených s těžbou diamantů v Brazílii a porušování pravidel stanovených KPCS. Následovaly další kontroly ve Venezuele, Guyaně a mnohé jiné, které odhalily další nelegální aktivity spojené s obchodem s diamanty (Bieri 2010b: 9–10). Nevládní organizace také mapovaly konflikt v Zimbabwe, kde byly objeveny bohatě zásobené diamantové doly, které přislibovaly posílení ekonomicky zhroucené země. Těžba se však vymkla kontrole a docházelo zde k hrubému porušování lidských práv ze strany vládnoucího uskupení prezidenta Mugabeho. Na situaci v dolech v oblasti Marange upozorňovaly Global Witness i HRW a PAC, které od roku 2008 vyzývaly, aby KP zasáhl a Zimbabwe bylo vyloučeno z KPCS (PAC 2009).

Nevládní organizace tak zveřejňováním svých investigativních reportů a svými zprávami z kontrolních návštěv, které poukazovaly na nedostatky a odhalovaly problémy, posilovaly význam své pozice „*watchdog*“. Otázkou však zůstává, do jaké míry lze vůbec takový systém, jako je KPCS kontrolovat. V jeho průběhu NGOs už řadu porušení odhalily. KPCS je však rozsáhlým systémem zahrnujícím téměř všechny státy, které obchodují s diamanty, a právě jeho rozsah může budít pochybnosti, zda lze a s jakou efektivitou porušování odhalovat.

KP nám tak ukazuje, že nevládní organizace mohou být značně zahrnuty do kampaní, které se zabývají řešením určitého problému. NGOs propůjčily KP legitimitu, provázející ho nejen na začátku, ale i v celém jeho průběhu. Zatímco jejich morální autorita jim umožnila vstup na první jednání, jejich odborné znalosti se později staly klíčovými k jejich ovlivňování fungování KP. Jako nezávislý orgán poskytují nevládní organizace efektivní monitoring pomocí interních kontrol, ale zároveň

sledují a komentují průběh KPCS prostřednictvím zveřejňování svých nezávislých zpráv (Bieri 2010b: 10).

Všechny tyto role, které nevládní organizace v rámci KP vykonávají, jsou úzce spjaté. Odbornost, důvěryhodnost, legitimita, se jako důležité vlastnosti prolínají s každou činností a funkcí, kterou v rámci KPCS nevládní organizace plní.

3.3. Kritika nevládních organizací

Nadšení doprovázející KPCS po jeho vzniku brzy opadlo, jelikož se záhy začaly objevovat podstatné problémy v jeho fungování.

Od zavedení KP uběhla řada let a oficiální statistiky dnes uvádějí, že více než 99 % diamantů je bezkonfliktních a jsou obchodovány pod mandátem KP (DiamondFacts.org 2016) Podle některých nevládních organizací je však skutečnost jiná a výskyt konfliktních diamantů na světových trzích je mnohem vyšší. Podle nich selhává KP v řadě oblastí a reálné fungování KPCS není efektivní.

Jeden z nejvíce vytýkaných problémů směrem ke KP je nedostatečná schopnost a iniciativa při monitorování pohybu diamantů. Vlády členských zemí nejsou schopny vinou nefungujících kontrolních mechanismů zabránit pašování krvavých diamantů na světové trhy. Dalším aspektem v souvislosti s konfliktními diamanty je otázka lidských práv. KP je často vyčítána nečinnost v oblasti etických problémů, které souvisí s těžbou diamantů, jako je nelidské zacházení s dělníky, bití a vykořisťování obyčejných lidí.

Krátce po zavedení KPCS začaly nevládní organizace vydávat další reporty o obchodu s konfliktními diamanty. PAC a Global Witness upozorňovaly na nefunkčnosti systému a slabou kontrolu. Na meetingu v Moskvě roku 2005 se projednávala situace odehrávající se na Pobřeží Slonoviny. Global Witness ve své zprávě upozorňuje na spojitost nelegální těžby diamantů a financování konfliktu. Skupina rebelů Forces Nouvelles měla údajně těžit diamanty a skrze sousední země Mali, Guineu a Ghanu je přepravovat na mezinárodní trh do belgických Antverp. Global Witness však vzhledem k tomu, že Mali nepařilo ke členským státům, nebylo

schopno uvést přesnější údaje o porušování. Nicméně to jim nebránilo zahrnout průmysl i státy kritikou (Kimberley Process 2005).

Vinou nedostatečné kontroly a slabé regulace v oblasti broušení a leštění diamantů inklinují tyto země ke konfliktním diamantům. Global Witness uvádí, že „i přes značné úspěchy, obě vlády a diamantový průmysl musí sdílet vinu za vady prováděné Kimberley Process“ a také, že „přes opakované závazky ze strany diamantového průmyslu v boji proti konfliktním diamantům, někteří členové pravidla Kimberley Process obcházejí, zatímco zbytek zavírá před problémem oči“ (Global Witness 2005). Za největší problém byl však považován přístup KP a WDC, který byl brána jako nedostatečný a Global Witness zpochybnila ochotu ostatních účastníků spolupracovat na zlepšování systému. NGOs podotýkají, že vlády sice přijaly reálné kroky k zastavení obchodování s konfliktními diamanty, ale problém nebyl vyřešen a mělo by docházet ke kontrole všech odvětví a spolupráci co nejširší škály aktérů, aby mohly být podchyceny všechny diamanty pochybného původu. Zasedání KP však tyto požadavky navzdory předloženým informacím zamítlo a zavedlo pouze opatření týkající se vnitřních kontrol a spolupráce s OSN (Kimberley Process 2005).

V roce 2005 se PAC zaměřila na situaci v Brazílii, členský stát KP, kde mělo docházet k velkému množství nelegálních aktivit spojených s konfliktními diamanty. V Brazílii však byly odhaleny další závažné problémy a to falšování certifikačních listin oficiálními brazilskými autoritami, prodej diamantů fiktivními těžebními společnostmi a ignorování těžebních kapacit nalezišť (PAC 2005). NGOs kritizují KP, že v těchto případech nebyl schopný tak závažné porušování odhalit, efektivně na něj reagovat a opět se projevíly mezery systému vinou nedostatečných kontrolních mechanismů (PAC 2006).

Plenární jednání v Botswaně v roce 2006 měla za cíl zhodnotit dosavadní práci KP a zlepšit reputaci systému poškozeného předešlými neúspěchy. Toto setkání přineslo návrh na zlepšení a efektivitu sankčních a kontrolních mechanismů. WDC přislíbilo dobrovolně publikovat statistiky týkající se těžby, prodeje i nákupu diamantů. Členové i pozorovatelé se zavázali k většímu dohledu nad průmyslem i státy a určili, jak budou

postupovat v případě hrubého porušování minimálních standardů (Kimberley Process 2006).

Nevládní organizace pokračovaly ve svých vyšetřováních. Global Witness a PAC v roce 2008 společně publikovaly report, *Loupe Holes: Illicit Diamonds in the Kimberley*, v němž varují, že nezákonný obchod se surovými diamanty je jednou z největších hrozeb KPCS. Podotýkají, že nelegální obchodování v rámci KP je spíše pravidlem než výjimkou. V tomto reportu společně prezentují výsledky průzkumu, který hodnotí sledování diamantového průmyslu a toho, jak země dodržují pravidla KP. Opět se zde objevila kritika laxních reakcí KP na porušování jimi stanovených pravidel a nedostatečné kontroly členských zemí (Global Witness 2008).

Další kritika se na KP snesla v souvislosti se situací v diamantových dolech v oblasti Marange, v Zimbabwe. Tato země je jednou ze signatářských zemí KP. Násilí v oblasti diamantových polí začalo gradovat v roce 2008. Hlavním problémem těchto nově objevených bohatých nalezišť nebylo obcházení pravidel KP, ale hrubé porušování lidských práv. Nevládní organizace vyzvaly KP, aby radikálně zasáhl proti takovému režimu a hrubému porušování lidských práv. I když hodnotící tým našel důkazy o závažném porušování lidských práv při těžbě na těchto diamantových polích, členové KP odmítli do situace zasáhnout s odůvodněním, že lidská práva nespadají do agendy KP a proto nejsou oprávněni zasáhnout (PAC 2009).

KP od doby svého vzniku čelil mnoha výzvám. Za tuto dobu se podařilo značně snížit objem obchodu s konfliktními diamanty, kterými byly konflikty financovány. Na druhou stranu se systém nebyl schopen vypořádat s porušováním lidských práv, rostoucí kriminalitou a korupcí ani pašováním diamantů. Jak bylo uvedeno, nedokázal dostatečně a uspokojivě vyřešit situaci na Pobřeží Slonoviny, ve Venezuele, v oblasti Marange a mnohé další.

V roce 2009 oznámil svůj odchod z KP významný člen PAC Ian Smillie, který KP doprovázel od jeho počátků. Důvodem jeho odchodu byly

dle jeho slov neschopnost efektivně řešit nastalé situace v KP a neochota zabývat se otázkou lidských práv (Even-Zohar 2009).

V roce 2011 se i Global Witness, jedna z nejvýraznějších a nečinnějších nevládních organizací v rámci KP, rozhodla vystoupit. Příčinou jejich rozhodnutí je dosud nepřijatý efektivní a funkční systém kontrol, neschopnost řešit otázku lidských práv a i přes stupňující se tlak občanské společnosti nezahrnutí oprávnění tuto otázku v rámci KP řešit. KP se podle nich nedokázal vypořádat s obchodem s konfliktními diamanty v několika zemích. Podotýkají, že i přes intenzivní snahu mnohaleté koalice nevládních organizací, hlavní nedostatky a mezery schématu nebyly odstraněny a většina vlád nemá nadále zájem podpořit potřebné reformy (Global Witness 2013).

V roce 2013 na jednání KP v Johannesburgu delegáti požadovali přísnější tresty pro nákupčí konfliktních diamantů a projednání rozšíření definice konfliktních diamantů o drahé kameny, při jejich těžbě jsou systematicky porušována lidská práva. Potřeba rozšíření definice byla více než evidentní, ale návrh schválen nebyl. Mnozí odborníci a nevládní organizace tento počín považovali za velmi nešťastný (Deutsche Welle 2013).

3.4. Nevládní organizace a KP v současnosti

Nevládní organizace nadále kritizovaly postoje KP k situaci v Zimbabwe. I když Global Witness není přímým členem KP, zabývala se nadále porušováním lidských práv při těžbě diamantů v dolech v Marange a ve svých reportech odhalovala spojitost mezi financováním prezidentské kampaně Mugabeho a prodejem konfliktních diamantů (Global Witness 2012). Dnes stále poukazuje na nepřehlednost a netransparentnost zimbabwského obchodu s diamanty a volá po potřebných reformách v oblasti obchodu s konfliktními surovinami (Global Witness 2016).

Aktivně se zabývá situací ve Středoafričské republice, které bylo v roce 2013 pozastaveno členství KP. Středoafričská republika je nejnovějším příkladem, kdy se navzdory přijatým opatřením, diamanty stále dostávají na mezinárodní trhy. Nadále volají po rozšíření definice a zahrnutí i řezaných a leštěných kamenů do systému KP. Apelují na diamantové

společnosti a průmysl, aby rozbíjely vazby mezi porušováním lidských práv, prováděním kontrol dodavatelských řetězců, se zajištěním rizik týkajících se lidských práv, známé jako *due diligence* (Global Witness 2015).⁶

PAC hráli významnou roli od počátku KP a stále se na jeho práci podílejí. PAC v posledních letech vyjádřila znepokojení nad způsobem, jakým KP řeší více než evidentní případy nedodržování pravidel členskými zeměmi, obzvláště Zimbabwe a Venezuely. I přes velké výhrady k tomu, jak se současné fungování KP vyvíjí, PAC spolu s občanskou společností zdvojnásobili úsilí o urychlení strukturálních reforem, které by z ní učinily přizpůsobivější organizaci, která lépe reaguje na rozvíjející se kriminalitu, a je schopna čelit novým výzvám. PAC se nyní orientuje na prosazování ambiciózních reforem a vytvoření udržitelného a odpovědně spravovaného diamantového průmyslu (PAC 2015). V současné době se zabývají situací ve Středoafričské republice, Libanonu, Venezuele nebo Arabských Emirátech a nadále uveřejňují investigativní reporty zabývající se konfliktními diamanty (PAC 2015).

KP má dnes 54 členů, kteří zastupují 81 zemí. Členové KP představují přibližně 99,8 % celosvětové produkce surových diamantů. Součástí zůstává nadále WDC zastupující diamantový průmysl a organizace občanské společnosti prostřednictvím například PAC, která se podílí na KP a hraje významnou roli již od jeho počátků (Kimberley Process 2016).

⁶ Due diligence je anglický právní výraz charakterizující náležitou opatrnost nebo náležitou pečlivost. V našem případě ho lze stručně charakterizovat, jako míru odpovědnosti spojenou s obchodem s konfliktními zdroji (diamanty) a náležité zhodnocení rizik takového obchodu.

ZÁVĚR

Mezinárodní nevládní organizace byly první, které vydaly impulz k řešení otázky konfliktních diamantů. Jejich angažovanost zasadila konfliktní minerály do kontextu financování krvavých válek, v nichž trpělo mnoho nevinných civilistů. Jejich investigativní reporty byly zaměřené na změnu vnímání konfliktních diamantů jako závažného problému, který se týká mezinárodního společenství, diamantového průmyslu i společnosti.

Tato bakalářská práce se zabývala rolí nevládních organizací při přijetí KPCS, dobrovolného systému certifikace diamantů, který má za cíl zabránit, aby se konfliktní diamanty dostávaly na mezinárodní trhy. Úkolem práce bylo popsat, do jaké míry nevládní organizace ovlivnily formování a fungování tohoto systému.

Partnerství mezi aktéry státního a nestátního sektoru je v dnešní době častým způsobem řešení globálních problémů. Spolupráce různorodých subjektů otevírá prostor pro diskuzi o příslušné problematice a nabízí širokou škálu perspektiv, které napomáhají k dokreslení celé problematiky.

Kampaň proti krvavým diamantům začala na konci 90. let, kdy do té doby téměř neznámé nevládní organizace, Global Witness a PAC, začaly uveřejňovat své reporty zabývající se souvislostí ozbrojených konfliktů v Africe a financováním protivládních aktivit rebelů. Problematikou se dlouhou dobu zabývala i OSN, která vydala řadu omezení, jež měla za cíl regulovat obchod s konfliktními diamanty, ty se však ukázaly jako neúčinné. Nevládní organizace vyvinuly potřebný tlak na mezinárodní společnost a přesvědčily její aktéry, že je nutné se situací konfliktních diamantů zabývat. Následně bylo vytvořeno vyjednávací fórum KP, jehož součástí se staly i nevládní organizace, které potom doprovázely systém po celou dobu jeho formování a následně se staly jeho součástí.

KPCS vznikl jako reakce mezinárodního společenství na situaci způsobovanou prodejem konfliktních diamantů. Ze zisku z jejich prodeje povstalecké skupiny dlouho financovaly své boje a upevňovaly svoji moc. Cílem KPCS je zabraňovat tomu, aby se tyto diamanty dále nedostávaly na mezinárodní trhy. Prostřednictvím této certifikace se objem prodeje konfliktních diamantů snížil z 15 % podílu na celkovém prodeji v roce 1998

na méně než 1 % v současnosti (Kimberley Process 2016). Žádný jiný přírodní zdroj dosud nezaznamenal transformaci obchodu a jeho pravidel v takové míře jako právě diamanty.

Nevládní organizace od počátku nezávisle informovaly členy mezinárodní společnosti a spolu s dalšími organizacemi vyvinuly potřebný tlak na diamantový průmysl a státy. Jejich prvotním zájmem bylo zvýšit povědomí o konfliktních diamantech a upozornit na hrůznost konfliktů, které v souvislosti s jejich těžbou probíhají. Díky svým hodnotným informacím a podrobnému přehledu o situaci byly schopny poreferovat o problému dalším aktérům problematiky a byly přizvány na další jednání. Rozvinutý dialog, který mezi aktéry vznikl, je spojil a zrodilo se tak unikátní tripartitní vyjednávací fórum.

Na průběhu KP se podílela řada nevládních organizací, nejvíce však Global Witness a PAC, které získaly v rámci KP nejvýraznější pozici. Od začátku svého působení dokázaly efektivně a nezávisle pracovat a nepolevovat ve svých nárocích a očekáváních od ostatních aktérů. Při své práci uplatnily svoji nezávislou pozici a nestrannost. Byly schopny komunikovat se zástupci států a průmyslu na neformální úrovni, mimo tradiční zásady oficiální diplomacie si s nimi vybudovaly přímé vztahy.

V práci byly představeny funkce NGOs a modely řešení konfliktů definované Simmonsem, Diamondem a McDonaldem i Chigas. Jak práce ukazuje, nevládní organizace, jmenovitě Global Witness a PAC plnily v rámci KP celou řadu těchto funkcí. Tato práce hodnotí působení nevládních organizací v rámci KP zejména podle funkcí definovaných Franziskou Bieri, které zní následovně: *legitimizace*, nevládní organizace jako *odborníci*, nevládní organizace jako *kontrolní orgán*.

Jak již bylo v práci zmíněno, nevládní organizace svoji přítomností přinesly KP potřebnou legitimitu. Sloužily zde jako morální autority, které dávají jednání určitou hodnověrnost. Pokud by byli jednání přítomni pouze zástupci diamantového průmyslu a států, mohly by vyvstat pochyby o legitimitě jednání a objevit se obvinění, že aktéři budou hájit pouze své soukromé zájmy, nikoliv obecné blaho.

Nevládní organizace jsou nyní součástí KP, jako nezávislý orgán poskytují efektivní monitoring systému pomocí interních kontrol, kterými odhalují porušování pravidel členskými státy. Zároveň sledují a komentují průběh práce KPCS jako vnější pozorovatelé pomocí zveřejňování dalších nezávislých zpráv, zabývajících se vývojem problematiky konfliktních diamantů v současnosti.

V průběhu jednání v rámci KP uplatňovaly svoji nestrannost, která jim umožňovala podávat objektivní informace o situaci v jednotlivých zemích a konfliktních diamantech. I když neměly potřebné ekonomické ani politické síly, podařilo se jim přesvědčit aktéry a urychlovat jednání KP. Jak bylo v průběhu práce ukázáno, nevládní organizace hrály jedinečnou roli v KP a svou všestranností, efektivitou, schopností flexibilně pracovat a vůlí vyřešit každou otázku a každý problematický bod získaly jedinečnou a nenahraditelnou pozici.

Nevládní organizace byly také prvními, které již v průběhu jednání KP v řadě jeho aspektů kritizovaly. Jedním z nejpálčivějších problémů KPCS jsou jeho nedostatečné kontrolní mechanismy. KP za svoji existenci přispěl k podstatné regulaci obchodu s krvavými diamanty, nicméně kvůli řadě nedostatků se mu nedaří efektivně plnit veškeré jeho cíle. KP byla vyčítána především nečinnost v oblasti etických problémů a lidských práv. Kritika se na něj snesla v souvislosti s porušováním lidských práv v dole Marange v Zimbabwe. Nejvíce však byla KP vytýkána netečnost a přehlížení mnohých problémů, které se v průběhu let v systému objevily. Nevládní organizace a řada odborníků dlouho volají po rozšíření definice krvavých diamantů o otázku lidských práv, doposud se tak ale nestalo.

Nevládní organizace hrály klíčovou roli ve všech aspektech rozhodování, jelikož státní i nestátní aktéři vykonávali podobné úrovně vlivu. KP byl prvním schématem, do kterého byly plně zapojeny nevládní organizace jako rovnocenný partner. Jedinečné nastavení tripartitní struktury vyjednávání bylo ustanoveno již na prvních jednáních a díky němu došlo k úspěšné spolupráci všech aktérů. Je nezpochybnitelné, že nevládní organizace měly při vzniku a formování KP svoji nezastupitelnou roli.

Interakce a ochota všech aktérů vést smysluplnou spolupráci a vyřešit problém konfliktních diamantů vedla k realizaci projektu. I přesto, že jsou nevládní organizace velkým kritikem fungování KP, dokázaly spolupracovat na řešení problému konfliktních diamantů. Velkým přínosem nevládních organizací v rámci KP je nezpochybnitelně jejich houževnatost, schopnost pružně se přizpůsobit nastalým problémům a vytrvalost dovést projekt do cíle.

Podle F. Bieri můžeme v příštích letech očekávat nárůst institucionálního uspořádání, ve kterém průmysl, státy a nevládní organizace společně řeší globální problémy. Tripartitní instituce budou založeny na principech rovnosti a transparentnosti. Vytvoření takových struktur povede k dalšímu posílení role občanské společnosti a bude poskytovat příležitost k lepšímu splnění cílů a vyřešení sociálních problémů. Taková pozice však NGOs bude přinášet nové výzvy a klást vysoké nároky na jejich odbornost a nezávislost, mají-li si udržet svoji legitimitu jako aktéři mezinárodního prostředí.

Kampaň proti konfliktním diamantům zvýšila popularitu a důvěryhodnost nevládních organizací a tripartitní struktury. Mezinárodní prostředí prochází neustálými změnami a přibývají nové a nové konflikty, které je třeba řešit. KP ovlivnil další kampaně týkající se i jiných přírodních zdrojů, u kterých se ukazuje, že právě přírodní bývají často zneužívány pro financování konfliktů a v jejich souvislosti bývají často porušována lidská práva. KP se všemi svými aktéry, tedy i nevládními organizacemi, se staly viditelným precedentem pro ostatní kampaně.

Mimořádné přírodní bohatství může zemím přinášet potenciál velkého rozvoje, ale může také znamenat nekončící zdroj sociálních a ekonomických problémů. Nutno podotknout, že problematika se netýká pouze diamantů, ale i dalších přírodních surovin. Například coltan, který se využívá při výrobě elektronických součástek, zejména do mobilních telefonů a notebooků, se dostal již v průběhu KP do pozornosti nevládních organizací jako další konfliktní surovina. KP tak mohl v mnoha ohledech působit jako šablona, která by mohla být aplikována na další přírodní zdroj (Bieri 2010a: 80–81). Zkoumat, do jaké míry se podařilo nebo daří

nevládním organizacím ovlivnit řešení jiných konfliktních situací spojených s jiným přírodním zdrojem a zda je KP ovlivnilo jako precedens, by mohlo být zajímavé téma pro další práci.

LITERATURA

Bieri, Frianziska. 2010. *From Blood Diamonds to the Kimberley Process: How NGOs cleaned up the Global Diamond Industry*. England. Asghate Publishing Company.

Bieri, Franziska. 2010. The Role of NGOs in the Kimberley Process. *Globality Studies Journal*. Issue n. 20. Dostupné na: <https://gsj.stonybrook.edu/wp-content/uploads/2010/11/0020Bieri.pdf>

Císař, Ondřej. 2003. „Vzniká nová občanská společnost? Nestátní aktéři ve světové politice.“ *Mezinárodní vztahy* 38, n. 4, 5–23. Dostupné na: http://www.academia.edu/971014/Vznik%C3%A1_glob%C3%A1ln%C3%AD_ob%C4%8Dansk%C3%A1_spole%C4%8Dnost_Nest%C3%A1tn%C3%AD_akt%C3%A9r%C5%99i_ve_sv%C4%9Btov%C3%A9_politice

Císař, Ondřej. 2004. *Transnacionální politické sítě. Jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. 1. vydání. Brno. Masarykova univerzita.

Chigas, Diana. 2006. „Capacities and Limits of NGOs as a Conflict Managers“. In: *Leashing Dogs of War: Conflict Management in a Divided World*. Washington, D. C.: United States Institute of Peace Press, 553–581.

Kimberley Process. 2005. *Resolution adopted by the Kimberley Process Plenary Meeting, Moscow, 15-17 November 2005, on the subject of illicit diamond production in Côte d'Ivoire*. Dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/en/system/files/documents/2005%20Administrative%20Decision%20Moscow%20resolution%20on%20Cote%20D'Ivoire.pdf>

Ledarch, J. P. 1997. *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. Washington, D. C. United States Institute of Peace Press.

Makariusová, Radana. 2008. *Mezinárodní neziskové organizace a spolupráce OSN v historickém kontextu*. Praha. Občanské sdružení Agnes.

Simmons, P. J. 1998. „Learning to Live with NGOs.“ *Foreign Policy*, Fall 98, Issue 112, 82.

Smillie, Ian. 2013. „Blood Diamonds and Non-State Actors.“ *Vanderbilt Journal of International Law* 46, n. 4, 1003–1020.

Waisova, Šárka. 2003. *Mezinárodní organizace a režimy ve středovýchodní Evropě*. Praha. Eurolex Bohemia.

Waisová, Šárka. 2009. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 3. rozšířené vydání. Plzeň. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Wallensteen, Peter. 2007. *Understanding Conflict Resolution War. Peace and the Global Systém*. London. Sage Publication.

Wendt, Alexander: 1992. *Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics*. *International Organization*, n. 2, 391–425.

PRAMENY

Deutsche Welle. 2013. *Kimberley Process meeting fails to redefine blood diamonds*. Dostupné na: <http://www.dw.com/en/kimberley-process-meeting-fails-to-redefine-blood-diamonds/a-17246854> (16. 3. 2016)

DiamondFacts.org. 2016. *Conflict Diamonds*. Dostupné na: http://www.diamondfacts.org/index.php?option=com_content&view=article&id=128&Itemid=134&lang=en (13. 3. 2016)

DiamondFacts.org. 2016. *Conflict Diamonds. What are conflict diamonds?* Dostupné na: http://www.diamondfacts.org/index.php?option=com_content&view=article&id=128&Itemid=134&lang=en (6. 12. 2015)

DiamondFacts.org. 2016. *Timeline of the Kimberley Process*. Dostupné na: http://www.diamondfacts.org/pdfs/conflict/Kimberley_Process_Timeline.pdf

Global Witness. <http://www.globalwitness.org>

Global Witness. 2001. *Can control works?* Dostupné na: <https://www.globalwitness.org/en/archive/global-witness-briefing-document-angola-can-controls-work/> (3. 3. 2016)

Global Witness. 2012. *Diamonds: A good deal for Zimbabwe?* Dostupné na: <https://www.globalwitness.org/en/reports/diamonds-good-deal-zimbabwe/> (16. 3. 2016)

Global Witness. 2001. *Had diamond industry forgotten its vows why has diamond industry gone quiet self regulation?* Dostupné na: <https://www.globalwitness.org/en/archive/has-diamond-industry-forgotten-its-vows-why-has-diamond-industry-gone-quiet-self-regulation/> (3. 3. 2016)

Global Witness. 1998. *A Rough Trade: The role of companies and government in the Angolan conflict*. London. Dostupné z: <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/conflict-diamonds/rough-trade/> (16. 2. 2016)

Global Witness. 2008. *Loupe Holes: Illicit Diamonds in the Kimberley Process*. Dostupné na: https://www.globalwitness.org/sites/default/files/pdfs/loupe_holes.pdf (16. 3. 2016)

Global Witness. 2016. *Global Witness says zimbabwe's diamond industry needs root and branch reform with transparency and essential focus*. Dostupné na: <https://www.globalwitness.org/en/press-releases/global-witness-says-zimbabwes-diamond-industry-needs-root-and-branch-reform-transparency-essential-focus/> (16. 3. 2016)

Global Witness. 2005. *Making It Work: Why the Kimberley Process must do no more to stop conflict diamonds*. Dostupné na: <https://www.globalwitness.org/en/archive/making-it-work-why-kimberley-process-must-do-more-stop-conflict-diamonds-0/> (12. 3. 2016)

Global Witness. 2013. *The Kimberley Process*. Dostupné na: <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/conflict-diamonds/kimberley-process/> (8. 3. 2016)

Global Witness. 2015. *What is supply chain due diligence?* Dostupné na: <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/what-supply-chain-due-diligence/> (16. 3. 2016)

Even-Zohar, Chaim. 2009. „Jan Smillie quits Kimberley Process“. In: *AfricaFiles*. Dostupné na: <http://www.africafiles.org/article.asp?ID=21072> (8. 3. 2016)

IMTD - Institute for Multi-Track Diplomacy. 2013. *What Is Multi-Track Diplomacy*. Dostupné na: <http://www.imtd.org/index.php/about/84-about/131-what-is-multi-track-diplomacy> (30. 9. 2015)

Kimberley Process. 2016. *FAQ*. Dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/en/faq>

Kimberley Process. *Kimberley Process Plenary November 6-9, 2006 Gaborone, Botswana*. Dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/en/2006-final-communicue-plenary-gaborone-botswanacompendium> (15. 3. 2016)

Kimberley Process. 2016. *KP About*. Dostupný na: <http://www.kimberleyprocess.com/en/about> (5. 3. 2016)

Kimberley Process. 2016. *KP Basic*. Dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/en/about> (5. 3. 2016)

Kimberley Process. 2016. *KPCS Core Document*. Dostupný na: <http://www.kimberleyprocess.com/en/kpcs-core-document>.

Kimberley Process. 2016. *Participants*. Dostupné na: <http://www.kimberleyprocess.com/participants> (6. 3. 2016)

Malena, Carmen. 1995. *Working with NGOs. A practical guide to operational collaboration between the World Bank and nongovernmental organizations*. The World Bank. Dostupné na: <http://documents.worldbank.org/curated/en/1995/03/697561/working-ngos-practical-guide-operational-collaboration-between-world-bank-nongovernmental-organizations>

Nye, S. J. Jr. 2006. *Soft Power, Hard Power and Leadership*. Dostupné na: http://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.pdf

Partnership Africa Canada. <http://www.pacweb.org>

Partnership Africa Canada. 2005. The Diamonds and Human Security Project. *Triple Jeopardy, Triplicate Forms and Triple Borders: Controlling Diamond Exports from Guyana*. Dostupné na: <http://www.ddiglobal.org/login/resources/triple-jeopardy-2005-04.pdf> (16. 3. 2016)

Partnership Africa Canada. 2006. *The Lost World Diamond Mining and Smuggling in Venezuela*. Dostupné na:

http://www.pacweb.org/Documents/diamonds_KP/16_thelostworld_Eng-Nov2006.pdf (15. 3. 2016)

Partnership Africa Canada. 2009. *Zimbabwe, Diamonds and the Wrong Side of History*. Dostupné na:

http://www.pacweb.org/Documents/diamonds_KP/18_Zimbabwe-Diamonds_March09-Eng.pdf (16. 3. 2016)

Partnership Africa Canada. Business & Human Rights Resource Centre. 2009. *Zimbabwe diamonds and the wrong side of history*. Dostupné na: <http://business-humanrights.org/en/pdf-zimbabwe-diamonds-and-the-wrong-side-of-history> (12. 3. 2016)

Partnership Africa Canada. 2015. *Diamond Watchlist*. Dostupné na: <http://www.pacweb.org/en/diamond-watchlist> (16. 3. 2016)

Partnership Africa Canada. 2015. *PAC and the Kimberley Process*. Dostupné na: <http://www.pacweb.org/en/pac-and-the-kimberly-process> (16. 3. 2016)

Partnersip Africa Canada. 2000. *The Heart Of Matter*. Dostupné na: http://www.pacweb.org/images/PUBLICATIONS/Diamond_Archive/heart_of_the_matter-full-2000-01-eng.pdf (28. 2. 2016)

Report of The Panel of Experts on Violations of Security Council Sanction against UNITA. 2000. *Global Policy Forum*. Dostupné na: <https://www.globalpolicy.org/global-taxes/41606-final-report-of-the-un-panel-of-experts.html> (16. 2. 2016)

The United Nations. 2016. *Civil Society*. Dostupné na: <http://www.un.org/en/civilsociety/index.shtml> (23. 9. 2015)

World Diamond Council. 2016. *Mission Statement*. Dostupné na: <http://www.worlddiamondcouncil.com/> (28. 2. 2016)

PŘÍLOHY (seznam)

1. Model transnacionální interakce	18
2. Model Diany Chigas	23